

L I E T U V I U

DIENOS

VISUOMENININKAS MEČYS MACKEVIČIUS

LITHUANIAN DAYS
JUNE
1987

1987 M. BIRŽELIO MĖN.

LITUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, Ca 90029
Telefonas: 664-2919

1987, Birželis Nr. 6 (376)
June, 1987 No. 6 (376)

Eina XXXVII metai
Volume XXXVII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar
inicjalais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the
opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymeti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas
administraciją paimojo laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration
date. If subscription is to be discontinued, notice to that
effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir
rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published
monthly except July and August for \$20.00 per year
by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los
Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los
Angeles, California. POSTMASTER: Send address
changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los
Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS
Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscriptions/Garbés prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbés prenumerata..... 50.00

FRONT COVER

Mečislovas Mackevičius

Mečislovas Mackevičius was born in Savičiūnai, county of Zarasai, on April 14, 1906. He graduated from the law school of the University of Kaunas in 1936 and from 1937-39 studied at the University of Paris. Returning from abroad he began to work at the Kaunas regional court. When Soviet Russia occupied Lithuania, he was arrested during the first mass arrests (July 11-12, 1940) and incarcerated in the Kaunas prison. Liberated at the start of the Russo-German war on June 22, 1941, he was appointed minister of justice by the Lithuanian provisional government. During the German occupational government he served as counselor of justice and taught at the University of Vilnius. From 1943-45 he was held in the German concentration camp at Stuthof, East Prussia. In Germany, from 1947-49 Mackevičius worked with the Supreme Lithuanian Committee of Liberation (VLIK) representing the Peasant Populists. He had joined the Peasant Populist Party in 1930 and served as general secretary, vice-chairman, and chairman. In Lithuania, and since 1949 in the United States, he has contributed articles to liberal newspapers and journals. Of these noteworthy are: "The problem of minorities in totalitarian states" (*Liaudies Varpas*, 1934), "The evolution of democratic ideas" (*Varpininkų Kelias*, 1939), "Constitutional problems in Lithuania" (*Varpas*, 1939), "The legal and political position of Lithuanian liberation factors" (*Varpas*, 1953). He coauthored the monograph *Mykolas Slezevičius* (Chicago, 1954), and contributed to the Lithuanian Encyclopedia (Boston, 1953-69). He currently resides near Chicago, Illinois.

(from *Encyclopedia Lituanica*)

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Reikia ne vien kalbėti, bet šaukti.....	3
Juozas Žygas	
Mečys Mackevičius garbingo amžiaus jubiliatas.....	4
LIC	
Demonstracija Rygoj.....	6
Alė Rūta	
Maironio muziejus.....	7
Apie kelionių knygas.....	7
J. Mačiulis-Maironis	
Sveika Marija!.....	9
Antanas Rubšys	
Myliu ir esu mylimas.....	10

ENGLISH SECTION

Mečys Mackevičius.....	2
Albert Cizauskas	
Believe it or not (Part II).....	15
LIC	
How did Chernobyl affect the Baltic nations?.....	19
Petkus' work confiscated in Soviet labor camp.....	19
Leading religious activist detained by Soviets.....	19
Sister Virginia Marie Vytell, CJC	
An ethnic minority comes of age....	20

Nauja knyga

Maironis. Nuo Birutės kalno. Poema.

Illiustravo ir viršelį piešė dail. Ada Korsakaitė—Sutkuvienė. Išleido mecenatai. 64 psl. Kaina 5 dol. Gaunama "Lietuvių Dienų" redakcijoje, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Ca. 90029, Tel. (213) 664-2919

Tai pirmą kartą lietuvių kalba atspaustas mūsų didžiojo dainiaus Maironio praėjusiame šimtmetyje lenkiškai parašytas kūrinys, kurį į lietuvių kalbą išvertė poetas Faustas Kirša. Redagavo, įžangos žodži paraše ir spaudai paruošė Bernardas Brazdžionis.

Alfonsas Šešplaukis-Tyrulolis LIETUVA PASAULINĖJE LITERATŪROJE, straipsnių rinkinys. Išleido Lituanistikos Tyrimo ir Studijų Centras 1985 m. Čikagoje. 244 pusl., minkštasis viršeliais, kaina 8 dol. Knyga gaunama pas autorium: A. Šešplaukis, 7215 So. Sacramento Ave, Chicago, IL 60629 ir Lietuvių Dienų žurnalo redakcijoje, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

LIETUVIŲ DIENŲ

metinis piknikas ir loterija įvyks š. m.
rugsėjo 27 d., 12:15 val. p.p. švento Kazimiero parapijos salėje, 3855 Evans St., Los Angeles, Calif.

Visus nuoširdžiai prašome dalyvauti
ir paremti lietuviškąją spaudą.

Leidėjas

VIRŠELIS / FRONT COVER

Visuomenininkas Mečys Mackevičius.
Lithuanian activist Mečys Mackevičius.

"I tremti — baisusis birželis". Iš "Lietuviai Sibire" knygos, iliustruotos J. Strungio.

"Beginning of the Exile" artist's rendition from the book "Lithuanians in Siberia" illustrated by J. Strungys.

Reikia ne vien kalbēti, bet šaukti

Ilgą laiką po II-jos pasaulinio karo, kai Sovietų sajungai buvo atiduota visa rytų ir pusė vakarų Europos, pasitraukę nuo barbariško komunistinės teisės siautėjimo, tose pozicijose buvome, anot Juozo Brazaičio, „vienui vieni“. Visi pabėgusieji nuo komunistinės vergijos, turėdami vienerių metų košmaro patirti, visi pabaltiečiai, dalis lenkų, čekų, rumunu, vengru, turėjome dangstytis „karos pabėgelių“ statusu; tik vėliau mus apsaugojo nuo grąžinimo į savo kraštus, kurie „laimingi“ atskirkirė, valomi nuo „kenksmingo elemento“, jį suimant, kalinant, tremiant į tolimąjį Sibirą i perauklėjimo stovyklas, kuriose be jokios apčiuopiamos kaltės (tatai plačiai ir nepaprastai vaizdingai aprašo Juozas Keliuotis savo knygoje „Dangus nusidažo raudonai“), kentėjo nyko, skurdo, paliego milijonai.

Vieno kito, ištrūkusio iš to pragaro, balsas nelabai tedomino pasaulio, nors tiek, kiek domina koks kriminalinis īvykis čia pat ramioje panosėje. O kad didžiausias istorijoje kriminalistas, Sovietų sajungos diktatorius, vėliau jo ipėdiniai, vienas po kito, po saldių žodžių priedanga kruvinom, nekalnu žmonių krauju suteptom, rankom sveikinosi su mulkinamų demokratijų prezidentais, taikos bei nusiginklavimo konferencijose, niekam né motais!

Nei vokiečių rašytojo Koestlerio, nei jugoslavų Djilo, nei dešimtimis kitų liudijimo apie komunizmo GPU ir kitų institucijų žiaurumus ir sažinės laisvės nebe „pažeidimus“, o tiesiog po koju paminimą, atrodo, niekam

galingujų nerūpėjo. Tarsis ir kitos „smulkios“ iš sovietijos pasitraukusios žuvelės netrukus buvo užgožtos komunizmo gynėjų bei propagandistų ar svetimo krašto samdinių. Kiek daugiau sujaudino Pasternako romanas (autorius apdovanotas Nobelio premija!) „Doktor Živago“, dar daugiau dėmesio atkreipė į save Solženycino veikalai ir jo paties asmeninė istorija, pradedant „ivanovičiaus viena lagerine diena“, parodančia gulago tikrovę. Bet ir šiam komunizmo „priešui“ burna buvo užčiaupta, ir tik emigracijoje jo meninės beletristikos bei dokumentacinis liudijimo žodis (ypač laimėjus Nobelio premija) buvo imtas atidžiau klausyti.

Bet īvykiai, netikėti pačioje sovietijoje, nubėgo toliau ir už Pasternaką ir už Solženyciną. Pasirodo, nieko néra amžino po saule. Ir stipriausiam tvenkiny prasiveržusi pro menką plyši srovelė pagaliau prasigraužia sau taką ir išsilieja didžiulių potvyniu. I aukščiausią sovietų vadovo postą įkopus Gorbačiovui, sumanusių toliau permanentū srity leistis už Chruščiovą, nuvainikavusi Staliną, šalia vietinių sovietinio ūkio, ekonomikos, darbo, išisenėjusiems biurokratams šalį nuvedus iki ekonominės stagnacijos, iškilo ir kitos užgniaužtos sažinės laisvės ir kultūrinių sričių problemos.

Įdomu, kad lygiai tuo pačiu metu, kai pabaltiečiai prisimename birželyje (ir vėliau) īvykdytų trėmimų terorą, pareikalavusi pusės milijono lietuvių aukų, pačiuose rusuose

prasivėrė oficialių asmenų burnos ir partijos ekonominiai tyrimų instituto uždarame susirinkime akademikams, o vėliau ir mėnesiniam žurnale „Novij Mir“ ekonomistas Nikolajus Šmeliovas, JAV ir Kanados studiju institutu narys, paleido nauja „atominę bombą“ — teigima, kad Stalino kolektyvizacijos pretekstu 17 milijonai žmonių perėjo per darbo stovyklas ir 5 milijonai buvo išsiust į Sibirą, skurdo ir šalčio vergiją. Kad tai nežmoniška, tokiais argumentais rusų nesugraudinsi. Ekonomistas Šmeliovas argumentuoja, kad tai buvo nerentabilu, kad vergų darbininkų produkcija buvusi žema, kad tai pakenkė ekonominiai, tenešusiai žema gamybos procenčiai.

Kiek dar tebéra lietuvių, kiek iš viso pabaltiečių, kiek kitų tautų, neišskyrus né pačiu rusų, reikia laukti gal ne naujo ekonomisto, bet moralisto.

O tuo tarpu oficialus valdžios operačikas Bogdanovas tuoju atrėžė: „Tas laikotarpis praėjes. Tas istorijos puslapis užveristas. Nesuprantu, kodėl apie tai dar kalbēti!“

Ar užveristas „istorijos puslapis“ tiems, kurie ieško žydų, nepalyginamai mažesnio skaičiaus nužudyty, kaltininkų?

Ar užveristas puslapis mums, lietuviams, kurių žmonės ir šiandieną dar tebekenčia sažinės persekiojimus tévynėje ir tremti Sibre?

Ne! Istorija dar tebevyksta, teberašoma krauju ir ašarom, teberašomi nauji kančių ir mirties puslapiai tebéra atversti.

Ir reikia kalbēti. Reikia ne tik kalbēti, bet šaukti šaukti, reikia kovoti ir šiandieną.

MEČYS MACKEVIČIUS

GARBINGO AMŽIAUS

JUBILIATAS

Jo 80 metų jubiliejaus proga

Jau gal pavėluotai mes jo jubilieju prisimename. Žmogaus gyvenimas yra lyg upė, kuri nežymia srovele prasidėjusi, vis platėja, didėja ir skuba į tolimus horizontus, kad ten išnyktų. Vienos iš jų yra gaivalingos, daužančios ir griaunancios krantus, kitos niekur neskubančios ir apželusios maura. Mūsų laureato gyvenimo upė nebuvo griaunanti krantus, tačiau ji buvo srauni ir tekėjo plačiais vingiais; šen bei ten prasimušdama verpetais.

Tilžėje, nustojo skambinti V. Kudirkos pradėtajam *Varpui*, kuris nusotjo šaukti: "Kelkite! Kelkite! Kelkite!", tais pačiais, t. y., 1906 m. IV. 14 d., gražiausiam Lietuvos kampelyje, Zarasų krašte, gimė būsimasis "varpininkas" Mečys Mackevičius. Baigę Zarasų progimnaziją 1926 m., toliau mokėsi Pavarasario suaugusių gimnazijoje Kaune ir 1936 m. baigė VDU teisių fakultetą. Baigę teisių fakultetą, tolimesnes studijas tęse Freiburge ir Paryžiuje. Čia tenka pažymėti, kad, baigę progimnaziją, tolimesnio mokslo siekė savo paties pastangomis.

Jis brendo jau nepriklausomoje Lietuvoje. To laiko studentija didžiumoje buvo aktyvi ir priklausė įvairioms ideologinėms srovėms. Žinoma, patogiausia būtų buvę plaukti pasroviui ir priklausyti valdančios partijos ideologinėms grupėms, kadangi valstybė buvo pagrindinis darbdavys. Tačiau buvo daug idealistinio akademinio jaunimo, kuris neplaukė pasroviui... Vienas iš tų buvo ir Mečys Mackevičius. Studijų metais jis aktyvus studentų varpininkų eilėse; visais laikais išlikęs ištikimas dr. V. Kudirkos idealams. Dar studijų laikais pradėjo rašinėti į spaudą, bendradarbiavo net visoje eilėje laikraščiu: *Lietuvos ūkininke*, *Varpe*, *Lietuvos žiniose*, *Nepriklausomoje Lietuvoje*, *Naujienose* ir daugelyje kitų periodinių leidinių. Kuri laiką redagavo *Jaunimą*. Išeivijoje buvo Lietvių Enciklopedijos ir Mykolo Slezevičiaus monografijos bendradarbis.

Dar Lietuvoje aktyviai išsijungė į Lietuvos Valstiečių Liaudininkų s-gos veiklą, kurioje éjo generalinio sekretoriaus, vice-pirmininko ir pirmininko pareigas. Dirbdamas politinéje veikloje, neišvengé nepapuoless į bédas. Ryšium su Suvalkijos ūkininkų streiku jis buvo suimtas ir

laikomas Marijampolës kalėjime. Areštuotas todél, kad kaip liaudininkų veikėjas, buvo įtartas vienu ar kitu būdu prasidėjęs prie to streiko. Faktinai tuo metu jis buvo Frankfurte, Vokietijoje, ir apie streiką sužinojo tik iš vokiečių spaudos. Grįžęs į Lietuvą, prie to streiko tiek prasidėjo, kad dalyvavo redagavime atsišaukimo į streikuotojus. Atsišaukime streikuojantieji buvo raginami nesusidéti su komunistais ir vengti kraštinumų. Atsišaukimas sukélé dideli galvosukį saugumo valdininkams — jie negaléjo nustatyti, kas jis suredagavo. Buvo patikrintos visų įtartinuju mašinélės, bet neatitiko šriftas. O paslaptis — ši: vienas iš to atsišaukimo redaktorių turéjo ryšius ir atsišaukimas buvo parašytas **Tautinės sajungos** mašinéle.

Tai buvo tik ižanga į jo tolimesni gyvenimo patyrimą.

Lietuvių Bendruomenės atstovų suvažiavimas Hanau, 1949 metais, Vokietijoje. Suvažiavimo prezidiumas iš k.: dr. Jurgis Balčiūnas, M. Krikščiūnas, M. Mackevičius.

Presidium of the Lithuanian Community (LC) conference in Hanau, Germany, 1949; from l.: Dr. J. Balčiūnas, M. Krikščiūnas, and M. Mackevičius.

VLIKO atstovai su ministeriu Br. Balučiu Vokietijoje, 1949 m. Iš k.: B. Gaidžiūnas, J. Pažemėnas, Steponas Kairys-Kaminskas, min. B. K. Balutis, Mečys Mackevičius, dr. P. Karvelis.

Representatives of the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania (SCLL) with minister Br. Balutis, Germany, 1949. From l.: B. Gaidžiūnas, J. Pažemėnas, Steponas Kairys-Kaminskas, min. B. K. Balutis, Mečys Mackevičius, Dr. Petras Karvelis.

Artinosis audringiausias ir tragiškiausias mūsų istorijos perijodas. Lietuva, būdama tarp dviejų milžinų, nors ir paskelbusi neutralumą, negaléjo tikėtis, kad nebūtų svetimų batu mindžiojama. Abu mūsų didieji kaimynai virtė apokaliptinėmis pabaisomis, kurių nasruose žuvo milijonai. Lietuvą užplūdo raudonasis tvanas. Nors jų propaganda ir agitatoriai kalbėjo apie išlaisvinimą, laisvę — prasidėjo areštai. Žmonės buvo grūdami į kalėjimus. Jubiliatas buvo vienas iš tų, kuris neliko nepastebėtas, buvo jau perdaug gerai žinomas, 1940 m. buvo areštuotas ir laikomas Kauno kalėjime. Kas déjos bolševikų kalėjimuose visiems gerai žinoma. Bolševikams parodžius savo tikrajį veidą, lietuvių tauta laukė karo kaip išganymo. Jaunesni ir karštesni organizavo rezistencines grupes pogrindyje. Okupanto šnipinėjimo tinklas buvo apémęs visas

gyvenimo sritis. Visos lietuviškos organizacijos — uždarytos. Tokiose salygoose sunku organiuotai veikti. Nežiūrint visų uždraudimui, buvo padėti sukilimo pagrindai. Prasidėjus karui, tuoju prasidėjo ir lietuvių sukilimas. Pagal iš anksto išdirbtus planus, pačioje sukilimo pradžioje, pavyko paralyžuoti Kaune telefoninius ryšius. rusų pasipriešinimas — paralyžuotas. Sukilėliams užėmus Kauno radijo stotį, 1941 m. birželio 23 d. 9 val. Aktyvistų igaliotinis Leonas Prapuolenis, paskelbė nepriklasomos Lietuvos atstatymą ir laikinosios vyriausybės sudarymą. Per radiją buvo paskelbtas atsišaukimas į tautą ir pasauli, kad: "Susidariusi laikinoji, vėl naujai atgimstančios Lietuvos, vyriausybė šiuo skelbia atstatanti laisvą ir nepriklasomą Lietuvos valstybę". Išvibus rusus iš krašto ir dar vokiečiams nespėjus tinkamai ištvirtinti Lietuvoje, tame perėjimo laikotarpyje, lietuviai stengėsi atstatyti gyvenimą i galimai normalesnes vėžes. Tar-nautojai buvo raginami grįžti į savo prieš okupaciją turėtas pareigas. Tuo metu dar niekas neturėjo tikro vaizdo ir supratimo, kokio masto tie žmonių išvežimai buvo. Pirmoji žmonių reakcija — išgastis, apstulbimas. Nebuvo ryšių ir informacijos, pavojinga buvo klausinėti.

Pradėjus organiuoti vietinę administraciją, pradėjo aiškėti, kad daugeliui postų trūksta tinkamų žmonių. Žmonių judėjimas — susiekimas buvo visai paralyžuotas. Tai tokiose salygoose buvo sudaryta Laikinoji Lietuvos vyriausybė, kurioje Mackevičius buvo teisingumo ministeriu. Esant tokioms salygoms, reikėjo daug drąsos ir idealizmo eiti į vadovaujančius postus, tuo labiau, kad naujojo okupanto kėslai irgi nebuko nei visai aiškūs, nei geri. Lietuviai, sudarydami Laikinają Lietuvos vyriausybę, stengėsi okupantui pristatyti jau īvykusį faktą. Naujojo okupanto, deja, planai buvo visai kiti ir jie Laikinosios vyriausybės veiklą pradėjo īvairiais būdais ir priemonėmis trukdyti.

Vokiečiams Laikinosios vyriausybės veikla suspendavus, buvo sudaromas naujas kabinetas; M. Mackevičius buvo gen. P. Kubiliūno pakviestas teisingumo tarėjo pareigoms, kurias jis, laikinai, sutiko eiti, nes kas nors gi turėjo apsiimti. Buvo gyvybinis reikalas išlaikyti Lietuvos teisés kodeksus ir procesus; buvo atkurtos Lietuvos teisingumo institucijos. Tam reikalui reikėjo žmogaus, kuris žinojo Lietuvos teisine santvarką ir turėjo patyrimo. Toks žmogus ir buvo Mečys Mackevičius.

Vokiečių okupacijos laikais lietuvių visuomenėje buvo gana daug ir nepalankių nuomonių apie tarėjus. Greičiausia dauguma net nepagalvojo, kas būtų buvę, jeigu visuose postuose būtų sėdėję rudmarškiniai... Šias eilutes rašantis beveik visą vokiečių laikotarpi, vengdamas mobilizacijos, išgyveno be dokumentų ir be kortelių, kas būtų buvę neįmanoma, jeigu nebūtų buvę lietuvių īvairose istaigose. Tik dėka lietuvių, buvusių saugume, policijoje ir kitose īstaigose, buvo īmanoma sugriauti

Lietuvos valstiečių liaudininkų s-gos centro komitetas 1956 m. Iš kairės (sėdi): G. J. Lazauskas, dr. M. Devenis, L. Šmulkštys, dr. J. Pajaujis, Mečys Mackevičius, H. Blazas. Stovi: plk. K. Škirpa, J. Audėnas, inž. A. Novickis.

Central Committee of the Lithuanian Peasant Populist Party, 1956. Seated, from l.: G. J. Lazauskas, Dr. M. Devenis, L. Šmulkštys, Dr. J. Pajaujis, Mečys Mackevičius, H. Blazas. Standing: Col. K. Škirpa, J. Audėnas, Antanas Novickis.

Foto — V. Maželio

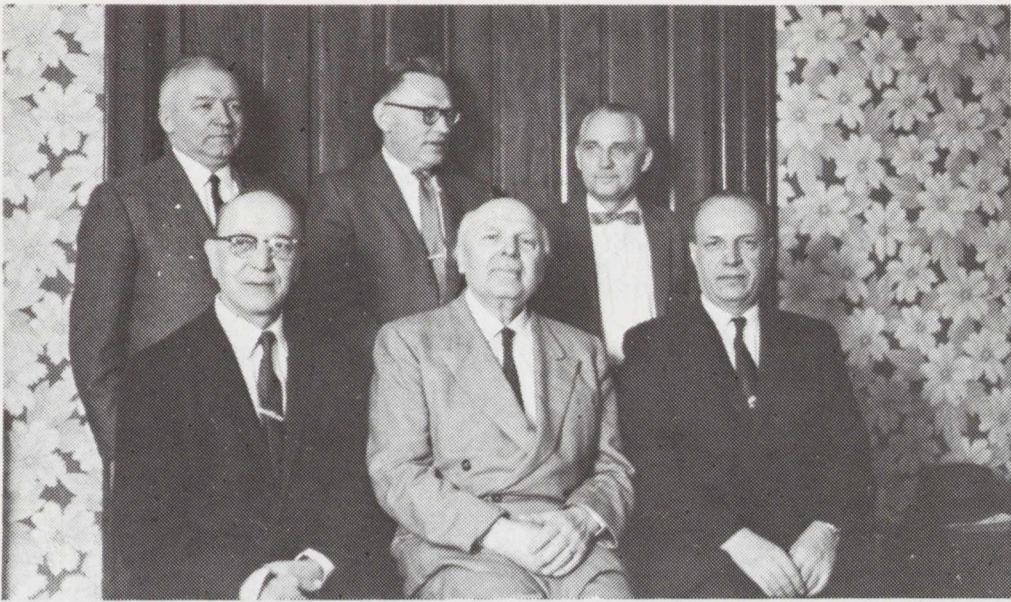
White Plains, N.Y. Veiksnių konferencijos, īvykusios 1974 m. spalio 26 ir 27 dienomis dalyviai. Pirmoje eileje: J. Kavaliūnas, M. Miklas, dr. J. Valaitis, P. Gaila, Mečys Mackevičius, konsulas A. Simutis, dr. K. J. Valiūnas, Br. Nainys, T. Blinstrubas, Br. Nemickas. Antroje eileje: R. Kasperas, J. Audėnas, B. Vakselis, (žemiau) St. Lūšys, (neatpažintas), Česonis, B. Raugas, dr. Vl. Šimaitis, (neatpažintas).

Leaders of various Lithuanian organizations in conference at White Plains, N.Y., Oct. 26-27, 1974. Front row, from l.: J. Kavaliūnas, M. Miklas, Dr. J. Valaitis, P. Gaila, Mečys Mackevičius, consul A. Simutis, Dr. K. J. Valiūnas, Br. Nainys, T. Blinstrubas, Br. Nemickas. Second row: R. Kasperas, J. Audėnas, B. Vakselis, St. Lūšys, (unknown) Česonis, B. Raugas, Dr. Vl. Šimaitis, (unknown).

Photo — L. Tamošaitis

vokiečių mobilizacijos planus. Vokiečių sau-gumui buvo gerai žinoma, kad lietuvių pasipriešinimas apėmė plačius gyventojų sluoksnius. Jiems buvo žinoma, kad į pasipriešinimą mobilizacijai išijungė ir aukštose vietose esan-tieji, iškaitant ir tarėjus. 1943 m. vasario 16 d. Kaune, buv. Finansų Ministerijos patalpose, buvo sušauktas generalinių tarėjų ir direktorių posėdis, kuriame buvo pasisakyta visomis išga-lėmis ir priemonėmis priešintis mobilizacijai. Buvo nutarta tuo reikalui pateikti Reicho vyriausybei memorandumą, kad pagal Haagos nuostatus okupuotų kraštų gyventojai negali būti mobilizuojami. Memorandumą sureda-

guoti buvo paveda M. Mackevičiui. Po memo-randumu pasiraše visi tarėjai, išskyrus dr. J. Paukštį, kuriam memorandumas nebuvo rodytas. Gen. P. Kubiliūnas tekstą atidžiai perskaitė, atsiduso ir pareiškė: "Ponas Mackevičiau, toks memorandumas yra reikalingas mūsų tautai ir jos istorijai, bet atvirai jums pasakysiu, kad esu nejaunas ir trečią kartą eiti į kalėjimą ar koncen-tracijos stovyklą nenoriu". Epizodas parodo, kad to laiko administracijos viršūnėse buvo beveik vieningas nusistatymas prieš mobiliza-ciją. Lietuviai buvo beveik vieninteliai, kurie driso pasipriešinti vokiečių užmačiomis.

Lietuvių Bendruomenės III-sios Tarybos vyriausioji rinkimų komisija, Iš k.: dr. K. Drangeliš, kom. pirm. R. Skipitis, sek. J. Talala. Stovi: J. Našliūnas, B. Vitkus, M. Mackevičius.

Supreme election commission of the Lithuanian Community III council. From l.: Dr. K. Drangeliš, R. Skipitis, pres., J. Talala, secretary. Standing: J. Našliūnas, B. Vitkus, M. Mackevičius.

Vokiečiai, matydami, kad ju planai supiliusko, norėjo lietuvius vienaip ar kitaip demoralizuoti; pradėjo platus masto inteligentijos ir vadovaujančių asmenų areštus. Suareštuotas buvo ir M. Mackevičius. Jis ir kiti areštuotieji, vadinami — įkaitais, buvo nuvežti į Štuthofo koncentracijos stovyklą, kurioje M. M. buvo laikomas 1943-45 m. Štuthofo stovykloje iš jo grupėje buvusių 47 lietuvių, 16 mirė badu ir īvairiomis ligomis. Visi jie buvo laikomi Reichui pavojingais nusikaltėliais. Po karo lageryje rastuose dokumentuose, prie kiekvieno kalnio bylos buvo prierašas: "Vadovavo lietuvių pasipriešinimo vokiečiams judėjimui; kurstė prieš valstybės komisaro įsakyta lietuvių mobilizacija. Valstybės saugumo policijai ir Rytų krašto Saugumo tarnybai susitarus su Valstybės gynybos štabu bei policijos vadais, siunčiamas neribotam laikui į Vokietijos Reicho koncentracijos stovyklą. Jaeger".

M. Mackevičius, pasibaigus karui ir laimingai išlikęs gyvas, Vokietijoje susirado savo šeimą ir atsirado vakaruose. Čia įsijungė į tremtinį gyvenimą ir veiklą. Pradėjus organizuoti Pabaltijo universitetą Pinneberge, įsijungia į profesūrą. Atrodo, ramus profesūros darbas negalėjo jo patenkinti, Lietuvos valstiečių liaudininkų vadovybės šaukiamas, palieka universitetą ir vyksta į Reutlingeną, kur tuo metu buvo VLIK-o būstine, kur virė politinis gyvenimas. Čia vėl įsijungia į politinę veiklą. Jo įgimta tolerancija ir nuosaikumas buvo savybės, kurias gerbė netgi kitų srovių, kitų pažiūrų politikai.

Atvykes į Ameriką vėl įsijungė į visuomeninę veiklą buvo: JAV Lietuvių Bendruomenės Čikagoje apygardos organizacijos komiteto nariu, Lietuvos teisininkų d-jos bei Lietuvos profesorių d-jos centro valdybos nariu. Buvo ir tebėra veiklus išeivijos lietuvių spaudoje. Daug rašė politiniai ir teisiniai klausimais. Apraše (daugiausia Varpe) bolševikmeti, Laikiniosios vyriausybės veiklą ir pasipriešinimą vokiečių planams pasiusti Lietuvos jaunimą į

rytų frontą. Tie straipsniai, parašyti žmogaus aktyviai dalyvavusio veikloje, su laiku įgis istorinės reikšmės.

M. Mackevičius visuomet buvo ir liko ištikimas dr. V. Kudirkos pasėtoms demokratiniems idėjoms, ju neatsižadėjo ir dėl "geresnio duonos kąsnio".

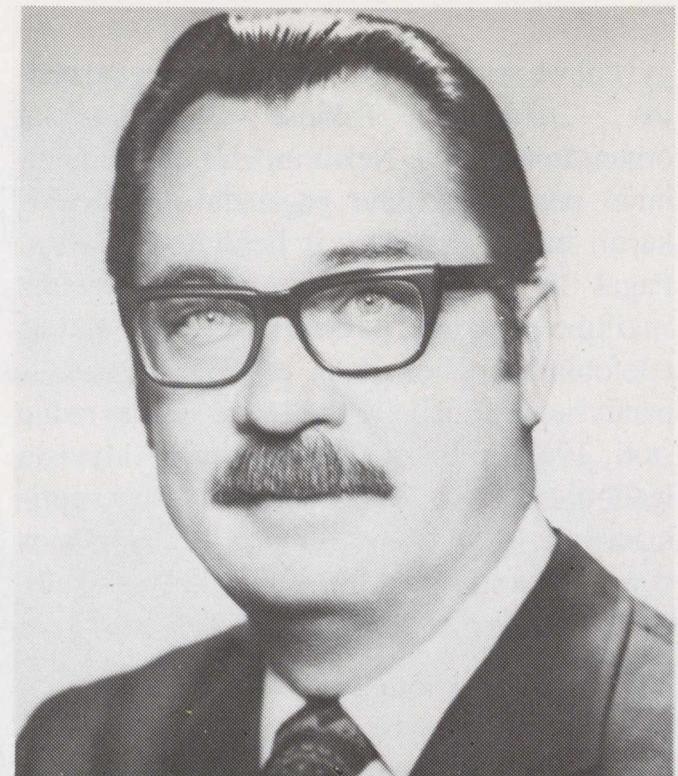
M. Mackevičius buvo ir vieno ir kito okupanto kalinamas, neatsižvelgiant į tai, kad amerikiečių įstaigos juo buvo susidomėjusios: Amerikos atstovybė Stockholmē buvo labai gerai painformuota ką lietuvių tarėjai veikė, kokia padėtis okupuotuose Pabaltijo kraštuose buvo okupacijų metais. Amerikiečiai ypatinga dėmesi kreipė į vokiečių pastangas pravesti mobilizaciją Lietuvoje.

Šiuo metu, atrodo, kad tos atstovybės veikla buvo beprasmė: niekas jos surinkta medžiaga nesinaudoja. O turėtų, nes ta medžiaga irodytu, kad iš visų vokiečių okupuotų kraštų tik lietuvių ir lenkų nebuvę sudarę SS dalinių; irodytu priežastis kodėl ir M. Mackevičius ir kiti tuo metu valdžios viršūnėse buvę asmenys atsidūrė Štuthofo koncentracijos stovykloje, kodėl Lietuvoje buvo uždaryti universitetai ir kitos aukštostosios mokyklos.

Kol savo tarpe turime gyvų liudininkų, tokiu kaip M. Mackevičius, turėtume ju išgyvenimus, jų ir visų lietuvių veiklą prieš abu okupantus plačiai parodyti, drąsiau gintis prieš primetamus "nusikaltimus". Ir "plačiau" nereiškia mūsų parapjinių salių... Ar ne mes drįsme pasipriešinti ir rusų ir vokiečių teroro mašinai? Kodėl dabar bijome, kodėl išsigandė? Iš praeities, iš Jubiliato ir jo bendraminčių ir bendradarbių pasimokykime ir kaip aukotis ir kaip kovoti.

M. Mackevičius, nežiūrint jo amžiaus, dar žalus ir stiprus; su atyda seka spaudą, dalyvauja lietuviškoje veikloje ir kultūriname gyvenime, su žmona Faustina, dažnai lankosi lietuviškuose renginiuose.

Juozas Žygas

Stanley Balzakas, Jr. Citizen of the Year

Stanley Balzakas, Jr., Balzako Lietuvių kultūros muziejaus steigėjas, buvo išrinktas ir pagerbtas kaipo **Šių Metų Pilietis** (Citizen of the Year). The Southwest Community Kongresas įteikė jam žymenį su išrašu, atsidėkodami už "veiklą vadovavimą prekyboje ir taip pat už īvairių meno šakų globą bei rėmimą, taip pat už humanitarinę veiklą". Pagerbimo kalboje buvo pabrėžta, kad S. Balzakas, Jr., daug pasidarbavo bendruomenės gerovei savo kultūriniu, etniniu ir visuomeniniu inašu.

Demonstracija Rygoj

Užsienio spauda paskelbė, kad tūkstančiai latvių sekmadienį, birželio 14 d., paminėjo Baisuji Birželį su demonstracija prie Laisvės paminklo Rygoj. Demonstracija, ištremtu atminimui, sušaukė Latvijos Helsinkio grupę, kurią 1986 m. sudarė latviai darbininkai iš Liepajos uosto.

Vienas šaltinis teigė, kad dalyvavo net 5000 demonstrantų, iškaitant **daug lietuvių ir nemažai estų**.

Nors demonstracija buvo šaukiama 3 val. p. p. sovietai uždarė tą miesto dalį, kur demonstracija buvo numatyta ir paskelbė jaunimo festivali nuo 2 iki 4 val. p.p. Tad demonstrantai buvo priversti susirinkti apie 4 val. p.p. netoli Laisvės paminklo, ant kalnelio, kur vyko kalbos ir buvo skleidžiama peticija reikalaujanti laisvės latviui sąžinės kaliniui Gunars Astrai. I kelis šimtus susirinkusiu prabilo latviai disidentai ir bent vienas estas, kurie reikalavo rusifikacijos politikos panaikinimo. Apie 6:30 val. v. susirinkusi masė išaugo iki kelių tūkstančių ir pradėjo tyliai ir tvarkingai žygiuoti Laisvės paminklo link. Milicia netrukdė demonstrantams, o gatvėse susirinkusieji žiūrovai plojo praeinantims demonstrantams.

Demonstracija filmavo vakariečiai turistai, Latvijos televizija ir sovietinis saugumas. Eiseną vedė Latvijos Helsinkio grupės nariai Rolands Silaraups ir tautiniais drabužiais pasipuošusi Eva Bilenieks. Demonstrantai neše plakatą, ant kurio buvo užrašyta **Birželio 14 d. aukų atminimui**. Keli demonstrantai dėvėjo juostas su Laisvės paminklo užrašu **Tėvynei ir laisvei**.

(LIC)

MAIRONIO MUZIEJUS

Ištrauka iš Alės Rūtos knygos

“Tarp ilgesio ir tėviškės”

Aš labai norėjau nuvažiuoti į Kauną. Mano jaunystės laikais buvo tai laikinoji sostinė, didelis miestas (kaimiečių akimis), visada pilnas įdomybių: teatru, kavinių, muziejų, gražiu krautuviu ir gatvių. Taip pat — aprašytas ir apdainuotas Nemunas...

Kai iš Vilniaus lėkėm lygiu, geru keliu, inturistei pasakojant apie “istorinius pasikeitimus, apie feodalinę, buržuazinę ir tarybinę Lietuvą, apie naujus didžius laimėjimus krašte po karo”... Mažai klausiausi jos panegirikų Tarybų valdžiai, o smalsiai dairiausi po mūsų laukus, miškelius, pastatėlius, pakelėse retai matomus žmones, paukščius, gyvulių... Dairiausi į Rumšiškių apylinkes, kur buvom sustoje, ir nekantriai laukiau, kada pasirodys Kauno priemiesčiai. Kai pasirodė — apsivyliau. Kažkur tarybinėj spaudoj skaičiau, kad stengiamasi konservuoti senieji priemiesčių gražūs pastatai, ypač Vilniuje. Tai, girdi, kalbės ateičiai, kokie gražūs buvę architektūros kūriniai; net kaimietiška medinė priemiesčių statyba esanti tokia įdomi ir graži, kad tegu tik jaunosios kartos stebisi!

Iš viso, okupuotoje Lietuvoje per daug muziejų! Buities, kaimo statinių, priemiesčio rakandų, papročių memorialas... Tartum, gyvenimas jau sustojo, tegu visa būna užkonservuota — muziejui, kad ateinančios kartos turėtų kuo stebėtis. O kaip gi apie šią kartą, apie dabartį?

Jei kaime pirtis ar klėtis labai pasendavo, sutrėsdavo, tai mūsų tėvai težinojo vieną išeiti: ta nugriauti ir kitą pastatyti! Juk reikėjo prauštis — vanotis, reikėjo vietos sudėti derliui... Gyvenimas éjo, žmonės gyvenimu naudojosi ir džiaugési; žmonės tvarkési, atnaujino, kūrė, perkūrė, perstatė. Gal koki vieną iš tūkstančių, pati būdingiausią pastata gerai palikti pavyzdžiu. Bet ne viską sumuziejinti...

Ne, visų mano matytu Kauno priemiesčių, apleistų, sugriuvusių, nedažomų namų, netaisomų gatvių, nenoriu matyti nei muziejuje. Reikia meilės miestui, reikia tvarkos, priežiūros; apsileidimas ir apleidimas — nedovanotina.

Bažnyčias apvažinéjus, (kad ir nevisas), žadėjo inturistė po pietų mums aprodyti Kauno muziejus: Čiurlionio muziejų, Skulptūros ir vitražų galerija, originalią velnų kolekciją... Gal ir varpų muziką išgirsime...

Bet visa tai — po pietų: o mane giminės tuo metu pasiima į ju namus. Reiškia, muziejų nematysi, gaila. Akis dar mágina kuo daugiau

Kauno užgriebti. Kur gi Soboras? Taip ir nepamačiau; sako, likęs šone, nes mes nuvažiavom kita kryptim. Kur gi buvusi Laisvės Alėja, tokia puošni, linksma, daugybei jaunimo ir puošnių ponų bei orių ponų vaikštant tarp tankių žalių liepu, pro ju šakas mirgant vitrinų reklaminėms šviesoms...

— Taip, — inturistė sako, — tai Alėja...

Lenkuosi į langą, argi...

— O liepos užaugusios, užtat gatvė lyg ir susiaurėjo... — Atspėjusi mūsų mintis, aiškina inturistė. Ir autobusas jau suka...

— Ar pamatysim? — kažkas klausia.

— Ne, mes negalim važiuot per visą Alėja, nes tenai kelias uždarytas... — Vėl aiškina inturistė.

Reiškia, nepamatysim buvusios gražiausios Kauno gatvės, nepamatysim jos gale teatro rūmų: prieš teatrą, sodely, susidegino Romas Kalanta... Ne, mes tū vietelių nematysim: kaipgi inturistė išaiškintų? Mus jau nuveža šalutinėmis gatvėmis. Kai kur pralekia labai greitai, kad net pasižvalgyt nesuspėjam.

Vis dar nematau Kauno, ano mūsų modernaus miesto, laikinosios sostinės... Vėliau pasakojo bendrakeleivis Balys, kad po pietų išėjės po Kauną pasivaikščioti vienas. Užėjės į knygyną, perėjės buvusią Laisvės Alėja, pro Soborą, užsukęs į kitus kvartalus... Dairesis, kai ko pirkęs, mágines prakalbinti vieną, kita žmogų... Ne, girdi, mūsų Kauno nebéra! Nebéra to savumo jausmo, jaukaus kultūrinio Lietuvos centro pajutimo; nebéra gražių krautuvii, nebéra prekių... Knygu? Jis užklausės kurio tai mūsų rašytojo — klasiko knygu; ne, nera... Ar bus? Nežinia. Tikriau siai — ne. Pardavėja žiūri išpūtus akis, nustebusi, kad kas nors dar klausia, dar išdrįsta... Balys išėjės iš krautuvės, išėjės iš tos gatvės. ji émē noras išeiti iš paties Kauno...

Mes buvome trumpai, nusistebėjom, paliūdėjom ir... išvažiuosim. O žmonės ten gyvena, turės gyventi ilgus metus — susvetimėjusime Kaune, susvetimėjusio visoje mūsų šaly...

Lekia mūsų autobusas, sustodamas prie bažnyčių, prie idomėnių pastatų. Vienoje plėčioj aikštę... A — tai Rotušė! Mūsų autobusas sustoja, inturistė pataria išlipti, pasivaikščioti, apsidairyti... Girdi, čia stovėsim apie dešimt minučių; kiekvienas galim nueiti kokia tik norime kryptimi, bet kad laiku sugrižtume, nes šoferis nelauks. Tai esas jau paskutinis mūsų šio išvažiavimo sostojimas;

Alė Rūta

Alė Rūta, authoress-laureate

Apie kelionių knygas

Savotiškos prozos žanras yra kelionių literatūra. Jis yra labai paplitęs ypač šiais greito modernaus susisiekimo ir turizmo laikais.

Mūsų, lietuvių, du pirmi didieji keliautojai ir kelionių literatūros autorai buvo Pulgis Andriušis ir Matas Šalčius. M. Šalčius (1890—1940) plataus masto žurnalistas, redaktorius, 1929 metais iškeliaavo į ketverių metų kelionę, iš kurios gržės parašė ir išleido 6 tomas vardu ‘‘Svečiuose pas 40 tautų’’. Anais nepriklausomybės laikais tai buvo lietuviškas bestseleris, už jį autorius apdovanotas Spaudos Fondo premija.

Pulgis Andriušis, dar studentaudamas su žemaituku ir kaimietiškom vežėčiom pasileido į Europą ir iš ten siuntinėjo spaudai savo linksmus reportažus. A. Poškus, pradžioje buvęs M. Šalčiaus bendrakeleivis, vėliau vieno savo kelionių nuotykius po Azijos valstybes spausdino savaitraštyje, kurio tiražas iš karto pašoko.

Nuo žurnalistų neatsiliko ir rašytojai. Literatūriškai puikiu pasakojimo stilium parašyta Petro Babicko kelionių knyga po Graikiją, vardu ‘‘Elada’’. Apsistojes Pietų Amerikoj, Brazilijoje, P. Babickas išleido daugiau geografinio pobūdžio knyga ‘‘Brazilia’’. Jurgis Savickis savo kelionių ispūdžius po Europą, vardu ‘‘Kelionės’’, pavertė tikru literatūros kūriniu.

Kelionių aprašymų žymiai padaugėjo, kai daugelis II pasaulinio karos pasėkoje išklydome į pasaulį. Tebūna paminėta bent keletas: misjonierius kun. A. Sabaliauskas parašė ir išleido ‘‘Nuo Imsrės iki Orinoko’’, kun. J. Butkus kelionių aprašymus po įvairių kraštų šventoves, Ava Saudargienė (Australijoje) — ‘‘Tolimų

kraštų miražai”, ypač *idomius kelionės pasakojimus prieš kuri laiką išspausdino*, žemaitis ūkininkas, gyv. Čikagoje, šiai metais sulaukęs savo gyvenimo šimtmečio Izidorius Straukas, vardu “*Nuo Laukuvos iki Čikagos*”; A. Gustaitis — “*Kelionės nežinomuose kraštuose*”...

Gerokai daugiau išbarstyta periodikoje kelionių aprašymu, asmenų, kurie kelionėms panaudojo savo atostogas, keliaudami kelionių biurų suorganizuojamose ekskursijose.

Jau daug kas yra keliavę i Lietuvą, savo pasiilgtaji svajonių kraštą. Aprašymu yra pasirodė periodinėje spaudoje, rašant ne atvira burna, o saugantis, kad nepakenktų likusiems giminėms bei draugams. Viena Alė Rūta, rašytoja beletristė, išdriso tarsi kiek atviresnį žodį, nevyniojant nei padėties, nei nuotaikų ir vata. Jos kelionės aprašymo fragmentai, spausdinti beletristikoje, sukėlė tenykščių propagandistų ir sovietinės santvarkos sargų tulžingus atbalsius, pasipiktinimų, kaltinimų, insinuacijų audrą.

Ka tik išėjo iš spaudos Londono leidyklos “Nidos” išleista jos kelionės išpūdžiu 358 puslapių knyga ‘Tarp ilgesio ir tėviškės’. Tai nėra griežtai tiksliai vardais ir geografiniais pavadinimais išmargintas pasakojimas — tai tik prieš keletą metų jos kelionės i Lietuvą ir po tėviškė subeletristinti išpūdžiai bei jausminiai išgyvenimai, jautriai susiliečiant su gimtine, su giminėmis, mokslo draugais, ir su visa tauta, nešančia komunistinio rusų jungą. Ispūdžiai parašyti gabia beletristės plunksna. Vietomis atskirius skyrius skaitai kaip iš suskaudusios krūtinės išplėstus dejonų gabalus, vietomis kaip ilgesio ir meilės fragmentus, vėl vietomis kaip melancholija ir skausmu persunktas apybraižas... Sugrižimo svajonė, Nostalgija ir kliūtys, Plonutė viltis, Patylėkim truputi, Gimimo vieta, Priemiesčių bažnyčių skurdumas, Mes netenkame proto, Doleris durininkui, — tai tik keletas skyrių pavadinimų, išreiškiančių knygos turinį ir dvasią.

Neabejojame, kad knyga ir lankiusių dabartinę Lietuvą ir planuojančių ten vykti bus graibyste graibstoma ir skaitoma savo pergyvenimų papildymai arba kaip išpėjimas nepaklysti propagandos tinkluose, kaip vadovas per svečiams turimus perkopti sovietinės tvarkos slenksčius.

Šiuose puslapiuose spausdiname skyrių apie autorės apsilankymą Maironio muziejue.

paskui — pietūs, o popiet — kitas pasivažinėjimas ir kiti vaizdai. Dešimt minučių. Mūsų grupė pasklinda į visas šalis. Jaunieji nuskuba ieškoti Valančiaus gatvės, nes tai jų prosenelių vardas. Kiti būreliais ar po du nužingsniuoja iš lėto, bet kur — pasidairyti.

Einu skersai per aikštę, nes žvilgsni patraukė siauros gatvės kampe kioskas: gal rasiu atvirukų, miesto vaizdų. Girdžiu, kažkas sako: netoli čia — Maironio muziejus...

Maironio antkapis prie Kauno bazilikos šono. Originalų užrašą ‘Didysis Lietuvos Atgimimo dainius’ bolševikai užkalė lenta, užraše tik ‘Prelatas dr. Jonas Mačiulis Maironis’.

Dabar skelbiame “atvirumo ir “per-tvarkymo” laikotarpy, kai keliami nusiskundimai dėl istorinių paminklų sužalojimo, apie Maironio paminklo tikrojo užrašo grąžinimą dar nieko neteko girdeti. Tikėkimes, kad skelbiamos suakties minėjimo proga bus ir ši žala atitaisyta.

False inscription on the monument for J. Maironis made by the communists.

Jo direktorė lankėsi Amerikoj, susipažinom, labai maloni jauna moteris, poetė... Staiga man kyla noras — pamatyti muziejų, pamatyti direktorię — poetę. Žvilgteriu į laikrodėli: turiu dar aštuonias minutes. apsisuku ir sparčiai žengiu atgal, per aikštę įkypai. Senas renesanso baroko stiliaus pastatas (sako, 17 ar 18 amžiuje statytas). Prieš pastatą, skulptoriaus G. Jakūbonio, poeto Maironio paminklas. Sėdi klostėta sutana poetas, ranka parėmės smakrą, rodomuoju pirštu kairiji žandą liesdamas; veidas jo nelabai prelatiškas, susimastęs žvilgsnis — prieš namą, kuriame jis gyveno 22 metus, į aikštę, kurią yra praėjės šimtus, gal tūkstančius kartų.

Aš jau beveik bėgte, nes liko tik septynios minutės... Mane sekā dar dvi bendrakeleivės. Žengiam į prieangį. Keturios Baltos kolonėlės, virš kurių — balkonas, o jo durų viršus papuoštas, tartum, balta karūna, — tai barokinis papuošalas, išskiriąs visą pastatą iš kitų aplinkinių. Langai — nedideli, pailgi, sudalinti į šešius kvadračiukus. Pavadinta — LTSR Literatūros muziejumi. O žmonės iš ipratimo vadina

na Maironio muziejumi, nes tenai tautos dainius gyveno, kūrė, ten jo kambariuose daugelis daiktų likę, baldų, paveikslų, jo knygos, rankraščiai.

Peržengiau pagrindinių iėjimų ir tuo pasitinka tarnautoja, siūlydama nuomoti šlepėtes, nes ižengti su batais į muziejų draudžiama. Šlepėtes? Nusiauti, apsimauti, skaičiuoti kapeikas... Kai mums likusios kelios minutės? —

— Ar yra direktoriė Marija Macijauskiene? — Klausiu.

— Ji savo darbo kambarį, užimta. Prašau šlepėtes, jei norite į muziejų...

— Ar galiu pamatyti direktorię?

— Ji užimta nieko dabar nepriima.

— Prašau pasakyti jai, kad noriu ją pamatyti labai trumpam... — Paminiu vardą ir iš kur.

Tarnautoja susipranta, nes mato mano itemptą veidą, labai skubančios balsą ir prašymą... Ji nušlepsi koridorium, aš jau nebeiškësdama, be šlepėti, sekū paskui ją... Dar keliolika sekundžių. Išeina iš raštinės pati direktoriė, tarnautoja kažką jai sako...

Mes aspikabinam su Marija.

— Aš turiu tik 5 — 6 minutes. Ar galime, štai — ir mano šios bendrakeleivės, pamatyti Maironio kambarius ir muziejų? — Klausiu ir prašau.

— Nereikia joms šlepėti! — Sako direktoriė savo tarnautojai. Ir jau moja mums. Sparčiai ją sekame.

Einant perduodu linkėjimus iš Amerikos — nuo poeto B. Brazdžionio. Nedidukė, grakštū direktoriė riedėte rieda koridorium. Tarpais atsisukdama, mums aiškina.

Einame pirmu aukštū, kur “iki tarybinio laikotarpio” lietuvių literatūros eksponatai. Rankraščiai, knygos, tvarkingai išdėliota... Žengiam į antrą aukštą, kur Maironio penki kambariai; čia jis gyveno 1910-1932m., čia dabar jo muziejus; nors raštai patalpinti pirmame aukštė, drauge su kitu to laikotarpio (buržuazinio, kaip jie vadina) autoriais. Prieškambary didelis J. Mateikos paveikslas “Žalgirio mūšis” kopija; po paveikslu prie sienos dvi medinės kėdės, panašios į fotelius ir stalelis. Kampe sukrautos Maironio medinės lazdos, kuriomis pasiramščiuodamas jis vaikštinėdavo. Pultas, prie kurio poetas stovėdamas rašydavo, — ypač ankstyvo ryto valandomis, kada tą langą nušviesdavo tekanti saulė. Raudonu aksomu apmušti baldai. Asmeninė poeto biblioteka — nedidelis kambarys. Svetainėje ant sienos Leonardo da Vinci paveikslas “Paskutinė vakarienė” kopija, pailgas medinis stalas, užtiestas linine staltiese, kėdės apmuštos oda, lubos — dekoruotos piešiniu. Sparčiai einame, smalsiai besidairydamos. Ir medinė senoviška knygu spinta, ir Maironio biustas ant stalo, vazos, kiti mažmožiai... Visur labai švaru, tvarkinga, skoningas išdėstymas.

Direktorė barškina raktais; pasigenda vieno rakte — į rūsi. Aš dékoju ir atsikalbinéjū; kad

autobusas mūsų nepaliktu... Bet ji siunčia jau tarnautojā atnešti raktą, mums moja — skubėti žemyn... Skubame. Jau mes lauke, už kampo kitos durys, susilenkusios žengiame, nes jau atrakinta (tā dieną ar tuo metu — ne lankymo laikas), patenkame į apytamsi rūsi, kur šalta drėgmė, kur matome į žemas lubas įrakintus labai storus retežius... Ten, girdi, senais laikais kalindavę žmones, prirakindavę juos už kojų — žemyn galva, palikdavę taip kyboti ilgas valandas ar net ištisas paras, kol nelaimingasis numirdavės...

Šiurpu tame rūsy ne tik nuo drėgmės ir tam-sos... Rodos, iš toli toli, iš žiauriųjų amžių, dar girdisi nelaiminguju atodūsiai ir aimanos.

Pakylame vėl į šviesią dieną; aš dairausi į skersai aikštę tebestovintį mūsų autobusą. Dėkoju, atsisveikinu. Kalbėtis nebéra kada; mes vėl apskabinam su Marija... Ji paduoda gražios knygelės apie muziejų dvi kopijas: vieną poetui B. Brazdžionui, antrą — man. Ir mes trys jau bėgte pasileidžiam per aikštę, nes šoferis nenorėjo laukti, girdi, savomis priemonėmis turėsim grįžti, jei pavėluosim, į Inturisto viešbutį.

Suspėjo. Išokom ir tuoju nuvažiavom. Pro langą vis dar mėginau pažvelgti į tą įdomų pastatą, į Literatūros muziejų, kuriame tabéra gyva Maironio dvasia; tebéra gyvas jo prisiminimas.

Žengė Rotušės aikštę kelios moterys; viena vedėsi vaikutį. Kiti žmonės, kitos kartos vaikščiojo aplink; svetimųjų ranka, ju įsakymai tvarkė ir ši muziejų, kuriame taip ištikimai Poetui, su meile dirbo ir mano pažistama poetė Marija.

Jau nuvažiuodama labai gailėjausi, kad nepasveikinau Marytės su pirmuoju eiliu rinkiniu.

Vėliau skaitinėjau jos posmus:

Daug šalių, kur palmės vėtroj
Kaip palaima — paukščių skrydis.
Daug šalių, kur mirtos kvepia,
Kur kalnai — sidabro bokštai...

Bet kur Nemuną palydi
Kaunas kalvomis apjuostas,
Vien tik dainos širdi gydo,
Čia svajonių mano uostas.

Buvau laiminga, nors per kelias minutes Maironio Literatūros muziejų pamačiusi. Ar jis tokrai, koks turėtų būti? Kažin... Kryžiaus tuose kambariuose néra... O Maironis jį turėjo. Jau vien iš to matyti, kad ne visa, kas Maironiui priklausė ir buvo brangu, rodoma visuomenei jo vardo muziejuje.

PIRMA KARTA

SPAUSDINAMAS

MAIRONIO

EILĖRAŠTIS

Maironis

Famous Lithuanian poet
Jonas Mačiulis-Maironis

Tai Maironio vertimas iš "Rosa Mistyca" — "Die Wunderrose", von Max Steigenberger (Textbuch), Dritte Auflage, 1910, Regensburg.

Rankraštis yra Čikagos Kazimieriečių lituanistinėje bibliotekoje.

Vertimas neįdėtas į joki Maironio raštu leidimą; čia spausdinamas pirmą kartą.

SVEIKA MARIJA!

Sveika Marija! Sveika, sveika!
Sveika! Tavęs kaip globėjos
Amžių amžiais tautos ilgėjos!
Žaltį nuveikusi esi
Nakties tamsoj žvaigždė šviesi.
Sveika Marija! Sveika, sveika!

Sveika Marija! Sveika, sveika!
Rožę tu iš dangiško rojaus!
Gelbsti mus nuo žemės pavojaus
Mūsų sielai tu gyvata!
Sveika Marija! Sveika, sveika!

Sveika Marija! Sveika, sveika!
Sielai rožės žydék gražybe!
Nešk jai pavasario linksmybę!
Sveika! Džiaugias tavim visi:
Taiką, malonę jiems neši!
Sveika Marija! Sveika, sveika!

Š. m. birželio 6 suėjo kun. prel. Jono A. Kučingio auksinis Kunigystės jubiliejas, kuri iškilmingai atšventė visi lietuviai, sekmadienį gegužės m. 31 d. šv. Kazimiero parapijoje, Los Angeles, Ca. Šis 50 metų jubiliejus — didelis įvykis, nes buvo pagerbtas žmogus, savo religiniu, visuomeniniu, tautiniu ir kultūriniu įnašu, tapęs mūsų išeivijos kelrodžiu. 50-ties metų Kunigystės istorija ir jos ryšys su dabartimi davė pagrindo iškilmių dalyviams didžiuotis mūsų garbingojo Jubiliato vizija, drąsa bei pasiaukojimu.

Jubiliejaus šventė prasidėjo Padėkos mišiomis. Jubiliatai su vysk. V. Brizgiu, Sir Daniel J. Donahue ir kitais garbingais svečiais, prie klebonijos durų pasitiko liturginė palyda. Ją sudarė: iškilmių vedėjas Gintaras Grušas ir Tadas Dabšys, dabartinis Šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. dr. Algirdas Olšauskas, Jubiliejaus pamokslininkas Tėv. dr. Kornelijus Bučmys, OFM, Jubiliato mokslo draugai bei mokiniai ir buvusieji vikarai. Varpais palydima procesija išpuoštoje šventovėje pasitiko muz. B. Budriūno vadovaujamas choras su galinga "Dievas — mūsų prieglauda ir stiprybė" giesme.

Steponas ir Barbora (Gečaitė) Kučinskai, prel. Jono Kučingio tėveliai. Tėvas mirė 1927 m. ir mamytė 1967 m., sulaukusi 92 metų.

Msgr. Jonas Kučingis' parents, Steponas and Barbora (nee Gečaitė) Kučinskas. The father passed away in 1927; the mother passed away in 1967, at the age of 92.

Šventovėje spūstis. Daug stovinčių. Chorui baigiant giesmę, vyskupas V. Brizgys uždeda Jubiliatui ant galvos mirtų vainiką ir įteikia kryžiumi papuoštą jubiliejinę lazdą. Jubiliatas, giedota malda, kreipiasi į "jautrų Dievo gerumą" ir pradeda Padėkos mišias.

Jubiliatas aukoja eucharistinę Auką Primicijų dvasioje. Gintaras Grušas ir Tadas Dabšys skaitė Dievo žodį iš Šv. Rašto, gražia lietuviška tarsena.

PAMOKSLAS IR ATNAŠU EISENA

Tėv. Kornelijus Bučmys, pranciškonas "Darbininko" redaktorius, kadaise keliolika metų buvęs Šv. Kazimiero parapijos vikaru,

MYLIU IR ESU MYLIMAS

(Kun. prel. Jono A. Kučingio 50-ties metų Kunigystės sukaktis).

buvęs pakiestas pamokslo žodžiu kreiptis į iškilmių dalyvius. Žodis — didelis dalykas. Didelis todėl, kad žodžiu galima sujungti žmones, žodžiu galima juos išskirti, žodžiu galima parodyti vizija, drąsa ir auką. Žodis duoda ir jubiliejaus iškilmėms veidą ir kryptį.

Pamokslas taupus žodžiais, bet brandus ižvalga į Kunigystę ir Jubiliatą. Kunigystė — apreiskimas visagilio ir gerojo Kūrėjo rūpesčio

Kun. Antanas Kodis (mires 1920 m. Upyneje) 1908 m. Kūčiose, Švēkšnos bažnyčioje pakrikštijo Jono Krikštytojo vardu.

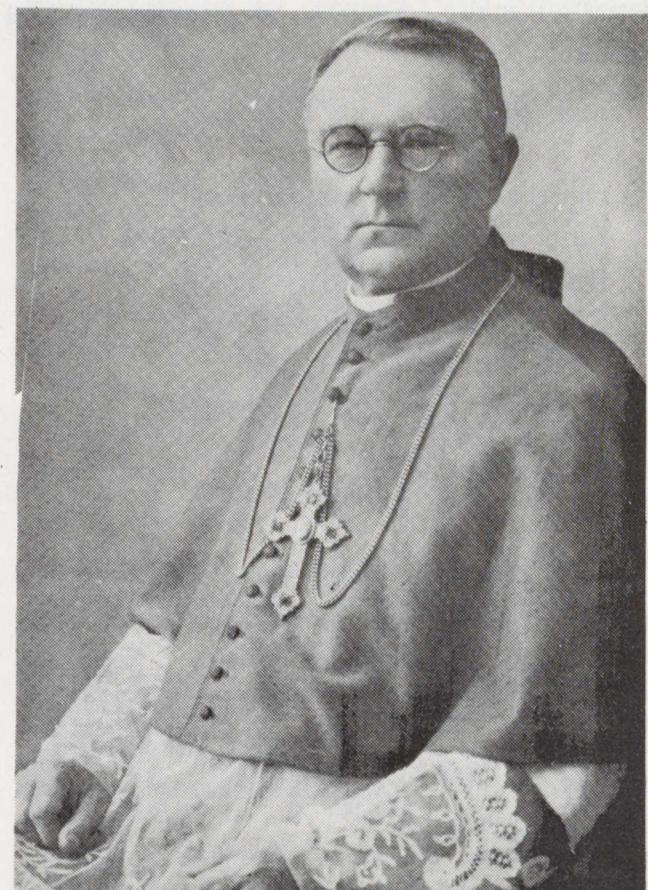
Rev. Antanas Kodis (died 1920 at Upyna), who baptized the newborn on Christmas Eve, 1908, at the church of Švēkšna and gave him the name of St. John the Baptist.

Tadas Dabšys pakaitomis palydi žodžiu kiekviena grupele, primindami dešimtmečio įvykius Jubiliato kunigystėje. Atnašu eisenas tvarkė D. Polikaitienė.

Duonos ir vyno aukos Padėkos mišioms lydi jubiliejines žvakes. Pats Jubiliatas priima žvakes ir aukas.

Kai kurie dalyviai, pamokslo ir procesijos sujaudinti, nesidrovi šluostyti ašaras. Choras ir solistė Karen Vydižiūnienė giesme "Panis angelicus" dar labiau primena Dievo artumą.

Eucharistinės maldos metu Jubiliatą prie altoriaus supa kunigai; be pamokslininko Tėv. Kornelijaus ir klebono kun. Olšausko, yra Tėv. P. Urbaitis, salezietis iš Brazilijos, kun. A.

Telšių vyskupas Justinas Staugaitis, 1937 m. birželio 6 d., Joną Kučingi išventinės į kunigus.

Bishop of Telšiai Justinas Staugaitis who ordained Jonas Kučingis June 6, 1937.

Valiuška iš Arizonos, kun. K. Claver iš Čikagos ir kun. A. Rubšys iš New Yorko. prel. V. Bartuška paliekamas rūpintis išpažintimis.

Komunijai — pajuda bemaž visi dalyviai. Trys kunigai — tarp jų ir pats Jubiliatas — dalina komuniją. Jubiliatas viduryje Dievo stalo tarpe. Iš jo rankų priimantieji komunija turi stovėti. Tai labai būdinga šiuolaikinėje liturgijoje. "Stovėjimu prieš Dievą" priimant komuniją pareiškiama ryžtas dalintis Kristumi, — noras būti duonos gabaliuku ir vyno lašeliu Kristuje ir kituose. Ši mažutė Padėkos mišiu vinjetė apibūdina visą Jubiliato gyvenimą.

Jonas Kučingis (pažymėta kryželiu) 1937 m. birželio 6 d. Telšių katedroje šventimo metu. Šalia klūpo ceremonijų vedėjas kun. A. Petruskas.

Jonas Kučingis (marked) at his ordaining into the priesthood on June 6, 1937 at Telšiai cathedral. Rev. A. Petruskas (kneeling) led the ceremonies.

STOVĖJIMAS PRIEŠ DIEVĄ — JUBILIATO GYVENIMAS

Jubiliatas gimė 1908 m. gruodžio 23 d., spalvingoje Žemaičių žemėje, nuošaliame, Graumenos upelio skardžiuose prisiglaudusime, Šnypšlių kaime, netoli Švėkšnos, ano turtingojo aruodo, davusio Lietuvai visą būri ižymių žmonių. Tėvai, Steponas ir Barbora Kučinskai, netikėjo, kad gležnutis kūdikis būtų skirtas žemei. Toks jis buvo silpnas, kad sekantią dieną — Kūciose — naujagimi paruošė dangui Jono Krikštytojo vardu. Mažylis primena Mozę. Ir jo tėvai neturėjo vilties, kad mažylis užaugus vyru. Tačiau Mozė buvo apvaizdos išgelbėtas ir tapo vadu. Ir Jonukas nemirė. Jis tapo veržliu ereliu, kuris pradėjo galinėtis gimtinės lankų kalvose kaip piemenukas Pirmojo pasaulinio karo metu, o vėliau Alpėse kaip studentas, o dar vėliau kaip kunigas—išeivijos rūpintojėlis Kalifornijoje.

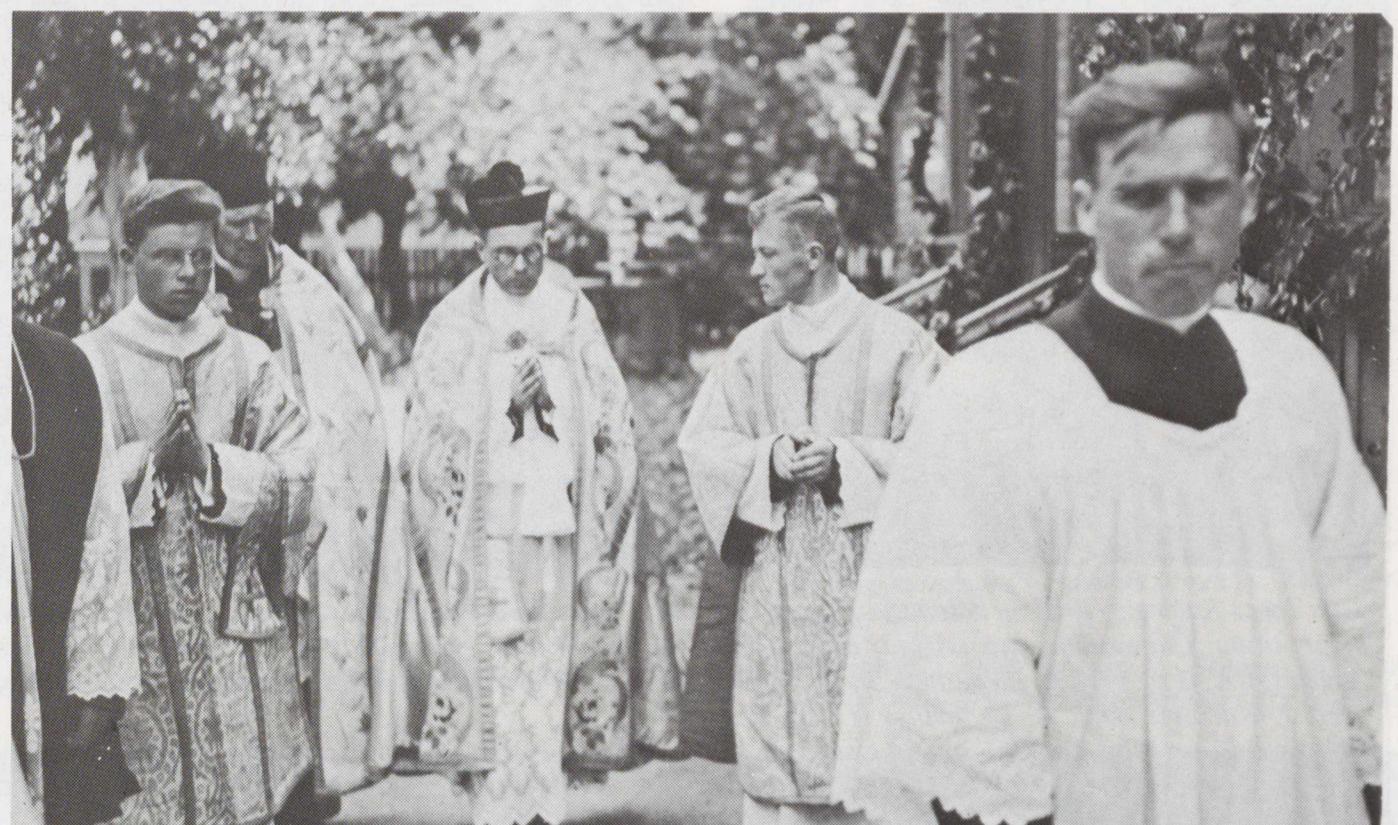
Mažylis Jonukas nemirė, bet užaugo Jonu—Dovydu, drįstančiu pastoti kelią ir susikibti su ne vienu Galijotu, tapo Jono Krikštytojo atspindžiu — "balsu tyruose".

Augti metais, amžiumi — užtenka sveikatos, bet — asmenybe, žinojimu ir išmintimi reikia pastangu. Jonas brendo asmenybe ir tėvynėje ir Italijoje. Kunigu seminarijos studijas baigė cum laude Telšiuose 1937 birželio 6, priimdamas kunigystės šventimus iš vysk. Justino Staugaičio rankų. Jis brendo ir kunigaudamas ir dėstydamas Šilalės progimnazijoje. Žmonės ir mokiniai ji mylėjo, nes jis éjo rankose nešdamas širdi.

Kun. Jonas Kučingis su savo sesutėmis ir broliu. Sėdi iš d.: Leokadija Strupienė (Los Angeles) ir Bronė Mickuvienė (Lietuva). Stovi iš d.: Barbora Žasytienė (Lietuva) ona Stončiuvienė (Lietuva), Mykolas (mires 1943) Valerija (mirusi 1946) ir Elena (Lietuvoje).

Rev. Jonas Kučingis among his sisters and brother. Seated from r.: Leokadija Strupiené (Los Angeles) and Broné Mickuviené (Lithuania). Standing from r.: Barbora Žasytiené (Lithuania) Ona Stončiuviené (Lithuania), Mykolas (died in 1943) Valerija (died in 1946) and Elena (Lithuania).

Kun. Jonas Kučingis 1937 m. birželio 20 d. atlydimas į Švėkšnos bažnyčią pirmosioms mišioms. Iš d.: kun. Gudmanas, klierikas Juozas Kungys, primicijantas, prel. Julius Maciejauskas ir diakonas Petras Butkus, dabartinis lietuvių kolonijos kapelionas Sydnejuje, Australijoje.

Rev. Jonas Kučingis escorted to the church of Švėkšna for his first offering of holy Mass, June 20, 1937. From r.: Rev. Gudmanas, Novice Juozas Kungys, the celebrant, Msgr. Julius Maciejauskas, and Deacon Petras Butkus, now Msgr. Chaplain for the Lithuanian Community in Sydney, Australia.

Vyskupas Staugaitis susidomėjo jaunuoju kunigu ir jo veikimu; matė jo gabumus ir pasiuntė jį į Milano Sacro Cuore universitetą ruoštis akademiniams darbui sociologijos ir pedagogikos srityse. Tačiau Antrasis pasaulinis karas jauną kuniga perkėlė iš studijų į sielovadą. 1939 metais jis paskiriamas kapelionu Amatų mokyklai ir kariuomenės igulai Telšiuose. Prasidėjo okupacija. Kun. Jonas kurį laiką vikarauja Varniuose ir Kražiuose. Néra abejonės, kad okupacijos metu kile pavojai ir problemos, dažnai ji vedė į

Žemaičių vyskupijos žymūnų kapus Varnių bažnyčios kriptoje pabendrauti su vyskupo Motiejaus Valančiaus išmintimi, drasa bei vizija, ir į Kražių šventovę perimti jos gynėjų drąsa. Iš praeities sémē stiprybę dabarciai. Išsiminė į kunigo-vado užduotį savo gyvenime: stoveti prieš Dievą ir šaukti stotis prieš Dievą.

1940 m. rudenį, okupacinė valdžia areštavo Šilalės kleboną kun. M. Juodoką. Kun. Jonas perkeliamas administruoti šią didžiulę 10,000 tikinčiųjų parapiją. Čia kun. Jonas jau buvo brandus lietuviškas Mozė, šiuolaikinis Dovydas

bei Jonas Krikštytojas. Buvusieji mokiniai didžiavosi jo pasiaukojimu, išradingumu, drąsa. Būdinga, kad jam davė Jeremijo pravardę. Mat jis trumpai nusikirpo plaukus ir mokino "širdimi grįžti" prie Dievo. Už metų atėjo nauji "viešpačiai" su savo priespauda. Šilalės parapija neteko savo jauno klebono, bet Telšių gimnazija ji atgavo akademiniam darbui. Kapelionas Jonas tapo legenda gimnazistų tarpe ir Telšiuose.

Karo audros, 1944 m. rudenį, nubloškė kun. Joną į Švabiją (Vokietija). Rotenburg'o vyskupas paskyrė ji Nasgenstadt'o parapijos valdytoju. Kun. Jono sielovadinė darbuotė gavo tarptautinį bruožą.

1946 liepos 27-toji kun. Jonui buvo ypatinga; tą dieną prel. Julijaus Macijausko rūpesčiu jis pasiekia Ameriką; 1947 balandžio 11 d. paskiriama Los Angeles šv. Kazimiero parapijos klebonu. Taigi šie 1987 metai primena ir jo 40 metų klebonavimo sukaktį.

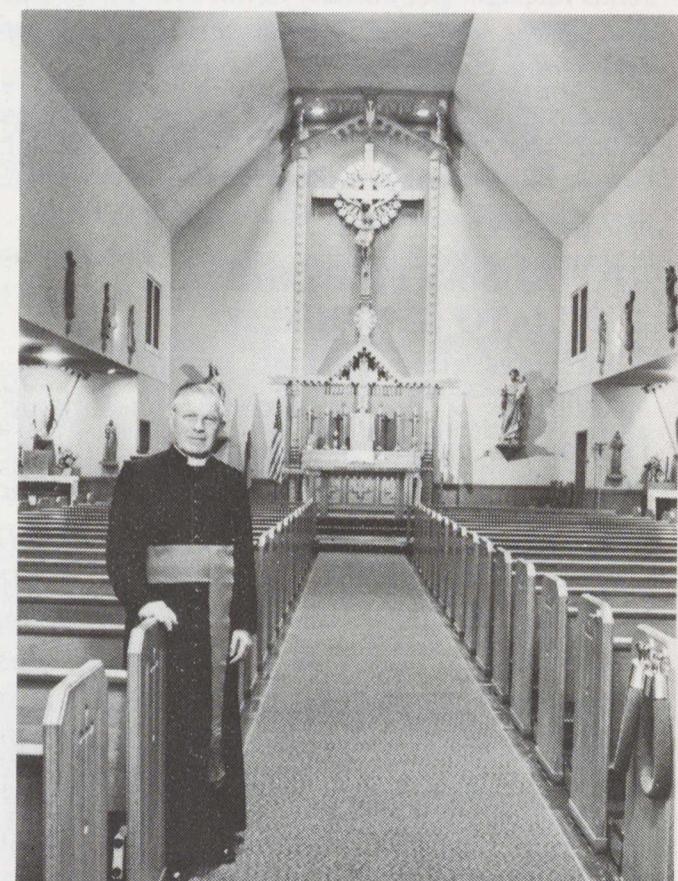
Kun. Jonas Kučingis primicijos metu laimina savo mamytę. Jam asistuoja dabartinis Sydnej, Australija, lietuvių kolonijos kapelionas kun. prel. Petras Butkus.

Rev. Jonas Kučingis blessing his mother during the offering of his first Holy Mass. Assisting him is Msgr. Petras Butkus.

Kun. Jonas Kučingis, 1965 m. balandžio 11 d. Jo Šventenybės Pauliaus VI pakeltas į prelatus su Right Reverend Msgr. titulu. Čia matoma dvasiškija ir dalis tikinčių po jo į prelatus įvilkuvimui 1965 m. gegužės 23 d. Los Angeles, CA. Iš d.: prel. A. Biederman, vysk. Pr. Brazys, D. Donahue, vysk. J. Ward, Bernardine M. Donahue, prel. J. Kučingis, kun. B. Uždavinys ir kun. Salinis.

Celebration on May 23, 1965 of the elevation of Rev. Jonas Kučingis, named to the rank of Msgr. by Pope Paul VI on April 11 1965. From r.: Msgr. A. Biederman, Bishop Pr. Brazys, Daniel J. Donahue, Bishop J. Ward, Bernardine M. Donahue, Msgr. J. Kučingis, Rev. B. Uždavinys and Rev. Salinis.

Kun. prel. Jonas Kučingis savo statytoje bažnyčioje, 1987 gegužės 31 d. iškilmingai paminėjęs savo kunigystės 50 metų sukaktį.

Msgr. Jonas Kučingis in the church he built, after the Celebration of his 50th anniversary in the Priesthood, May 31, 1987.

Kun. prel. J. Kučingis kartu su vysk. V. Brizgiu ir Daniel J. Donahue eina į bažnyčią mišioms. Priešais eina Tauras Radvenis ir Gailė Radvenytė. Jiedu neša jubiliatui lazdą ir mirtų vainiką.

The procession going to church: Msgr. J. Kučingis, Bishop V. Brizgys and Daniel J. Donahue. In front: Tauras Radvenis with the Staff and Gailė Radvenytė carrying the wreath of Myrtle.

Kun. Jono darbai Los Angeles lietuvių naujasėdijoje padarė ji kunigu rūpintojeliu ir išeivijos legenda. Jis pats stovėjo prieš Dievą ir visu savo gyvenimu mokė stotis prieš Dievą. Tai liudija ne tik šv. Kazimiero parapijos pastatai, mokykla, bet ir visuomeninis, tautinis, bei kultūrinis Kalifornijos lietuvių gyvenimas. Nenuostabu, kad 1965 vasario 11 d., kun. Jonas Kučingis buvo Šv. Tėvo pagerbtas prelato garbe.

Vysk. V. Brizgys jubiliatui ant galvos uždeda laimėjimo ženklą — mirtų vainiką, o i rankas paduoda jubiliejinę lazdą su kryželiu viršuje. Iškilmes stebi kun. A. Valiuška, Arizonos lietuvių kapelionas.

Bishop V. Brizgys puts a wreath of Myrtle on the head of the celebrant and hands the Staff with the Cross. Observing the ceremony Rev. A. Valiuška, from Arizona.

Jubiliato seserėnas Jonas Strupys su savo tėveliu Mykolu Strupiu ir Danguole Varnienė atneša mišių vyną ir duoną.

Celebrant's nephew Jonas Strupys with his father Mykolas Strupys and Danguolė Varnienė bringing the offering of wine and bread.

Perpildyta šv. Kazimiero šventovė maldininkų klausosi Tėv. K. Bučmio, O.F.M., "Darbininko" redaktoriaus turiningo pamokslą.

St. Casimir's church overfilled with worshippers, listening to the sermon by Father K. Bučmys, O.F.M. editor of the Lithuanian weekly "Darbininkas".

Jubiliatas su vysk. V. Brizgiu ir Daniel J. Donahue, kuris savo stambiomis aukomis remia šv. Kazimiero parapija.

The celebrant with Bishop V. Brizgys and Sir Daniel J. Donahue, who generously supports the parish of St. Casimir.

Jubiliatas su garbės svečiais, kurie mišių pabaigoje tarė sveikinimo žodį. Iš d.: Ant. Mažeika, AL Tarybos vardu, Daniel J. Donahue, Lietuvos gen. konsulas Vyt. Čekanauskas, vysk. V. Brizgys, Angelė Nelsienė, Lietuvių Bendruomenės vardu ir dr. Leonas Kriauceliūnas, Lietuvių Tautinės Sogos Centro valdybos vardu ir įteikė igraviruotą sveikinimą.

The celebrant with guests of honor, each of whom spoke congratulation words during the ceremonies at the end of the Mass. From r.: Ant. Mažeika, ALT, Sir Daniel J. Donahue, Consul gen. of Lithuania Vyt. Čekanauskas, Bishop V. Brizgys, Angelė Nelsienė, ALC, and Dr. L. Kriauceliūnas.

Po jubiliejinių iškilmių bažnyčioje, svečiai vaisinasi parapijos salėje gausiais saldumynais, sūriais ir vynu, paruoštais parapijos šeimininkiu, vadovaujant Antaninai Uldukienei. Salė skoningai išpuošė akt. Petras Maželis.

After the ceremonies in church the guests gathered in the parish hall for refreshments prepared by the parish women, led by Antanina Uldukis. The parish hall was beautifully decorated by actor Petras Maželis.

PADÉKOS MIŠIOS UŽTRUKO DVI VALANDAS.

Po komunijos buvo pakvieti visuomenės atstovai tarti žodį. Pirmasis kalbėjo Lietuvos gen. konsulas V. Čekanauskas, kuris sveikindamas Jubiliatą, primena, kad 1987 yra ir 600-tieji metai nuo Lietuvos krikšto, taigi Jubiliatas, švęsdamas savo 50-ties metų Kunigystės sukaktį, užima 1/12 dalį krikščioniškosios Lietuvos istorijos. Lietuvių Bendruomenės, Los Angeles skyriaus pirm. A. Nelsienė perdavė Pasaulinės LB sveikinimo žodį Jubiliatui. Ji su šypsniu priminė Jubiliatui jo bruožą būti "balsu tyruose". Dr. L. Kriaučeliūnas, specialiai atvykęs iš iškilmes, tarė žodį ir išeikė Ivertinimo adresą Tautinės Sajungos vardu; A. Mažeika sveikino ALT-o vardu.

Vyskupas V. Brizgys pasidžiaugė Jubiliato nuveiktais darbais, kartu priminė, kad išeivijai stokoja ir kunigų ir vienuolių. Kas rūpinsis išeivijos tikėjimu, tautiniu ir kultūriniu išlikimu? Gautas palaiminimas iš Šv. Tėvo ir sveikinimai iš: prezidento Reagan, kardinolo Casaroli, giminių iš Lietuvos, vysk. P. Baltakio, Religinės Šalpos darbuotoju, prel. L. Tulabos ir daugybės kitų.

"MYLIU IR ESU MYLIMAS"...

Pats Jubiliatas taria žodį. Jauti, kad jis jaudinasi. Kalba labai santūriai, o vis delto, apreiškia savo gyvenimo paslaptį:

— Myliu ir esu mylimas...
— Esu ne vien kunigas, bet ir žmogus!
— Jūs esate mano motina, seserys ir broliai!
Atrodo, kad Jubiliato Dievas nėra taisyklių Viešpats, bet Dievas, kuris myli jautriu gerumu ir atleidimu. O savo žmogiškajį vienišumą jis iprasmina būdamas rūpintojeliu dėl kitų.
Jubiliatas baigia savo žodį pasakojimu iš Evangelijos: "Kartą pas Jėzū atėjo jo motina ir giminės. Per kitus jie prašė iškvesti Jėzū, kuris tuo metu mokė žmones ir gydė ligonius. 'Šai tavo motina ir giminės ieško tavęs!' Jėzus atsakė klausimui: 'Kas yra mano motina ir mano giminės?' Po to, apžvelges aplink sėdinčius, pareiškė: 'Štai mano motina ir giminės!'"

Jubiliatas baigė savo žodį jautriai kreipdamasis į Padékos mišių dalyvius:

— Jūs esate mano motina, mano seserys ir broliai.

Padékos mišias Jubiliatas baigė palaiminimu. Choras išsijungė su oriu "Tave, Dieve, garbinam..." Lietuvos himnas, giedamas visu dalyvių, žerėjo vizija, drasa, auka... Šaunu "Valio, valio, valio!" Jubiliatui palydi plojimas...

Mišių pabaigoje savo gražiu žodžiu jubiliatą sveikina vysk. V. Brizgys, sėdi kunigai koncelabrade su jubiliatu. Iš d.: K. Claver, prof. A. Rubšys, jubiliatas, A. Olšauskas, klebonas, K. Bučmys, O.F.M., ir P. Urbaitis, O.D.B. iš Brazilijos.

After the Mass the celebrant is congratulated by Bishop V. Brizgys. Seated are concelebrants of the Holy Mass. From r.: K. Claver; Prof. A. Rubšys; the celebrant; A. Olšauskas, present pastor of St. Casimir's; K. Bučmys, O.F.M., and P. Urbaitis, O.D.B. from Brazil.

Jubiliatas su Lietuvos krepšinio meisteriu Pranu Lubinu ir ponia.

Celebrant with Pranas Lubinas, member of the 1939 European basketball championship team, and his wife.

★

Visos nuotraukos iš Jubiliejaus darytos Vytauto Fledžinsko ir Cecilioj Laurinavičienės.

All photos of the Celebration by Vytautas Fledžinskas and Cecilia Laurinavičienė.

Jubiliejaus iškilmėse susitikę trys šilališkiai. Iš d.: Cecilia Laurinavičienė, kun. prof. A. Rubšys, šio rašinio autorius, ir prof. E. Tumienė.

Three natives of Šilalė met at the celebration. From r.: Cecilia Laurinavičienė, Rev. prof. A. Rubšys, author of this article, and prof. Elena Tumienė.

Parapijos salėje iškilmų dalyvių laukė priėmimas su atgaiva. Jubiliatas asmeniškai sveikinosi su kiekvienu, — su žmonėmis, kurie jam yra "Motina, seserys, broliai". Žmonių spūstis ir kieme, ir salėje. Privažiavusiu iš arti ir iš toli.

Antanas Rubšys
Manhattan College

ENGLISH SECTION

BELIEVE IT OR NOT

The Unusual Story of *Paul Labanauskas*

by
Albert Cizauskas

Part II

In Enemy Hands

Paul and his two fellow boat escapees were taken prisoners by the Nazis as "officer internees." They feared, however, that as long as the agreement between Hitler and Stalin remained in force, they might be deported to Lithuania where they knew certain death awaited them under the Soviets. Their anxiety grew as they awaited word of their fate. After several weeks, they were finally brought before the dreaded Gestapo. Apprehensively, they listened as the Gestapo ordered them to take off their uniforms and to hand over their revolvers and binoculars. They breathed a collective sigh of relief, however, when they were permitted to don civilian attire. They were then consigned to a prison camp in Prussia for "political refugees," an euphemism for the thousands who had been uprooted by the Hitler-Stalin pact.

Here occurred more of the unusual coincidences that played such an important part in Labanauskas' life. The deputy commander of the camp had previously served in the Lithuanian mounted artillery regiment to which Paul had been assigned prior to 1937. While there, it so happened that Paul promoted the future deputy to the rank of Corporal. When Klaipeda was annexed, the corporal was inducted into Hitler's armed forces, his father being German. His mother, being Lithuanian, the former corporal was proficient in the language of his mother's country. As a result, he was assigned to the Prussian camp, where, as fate would have it, he became instrumental in helping Paul.

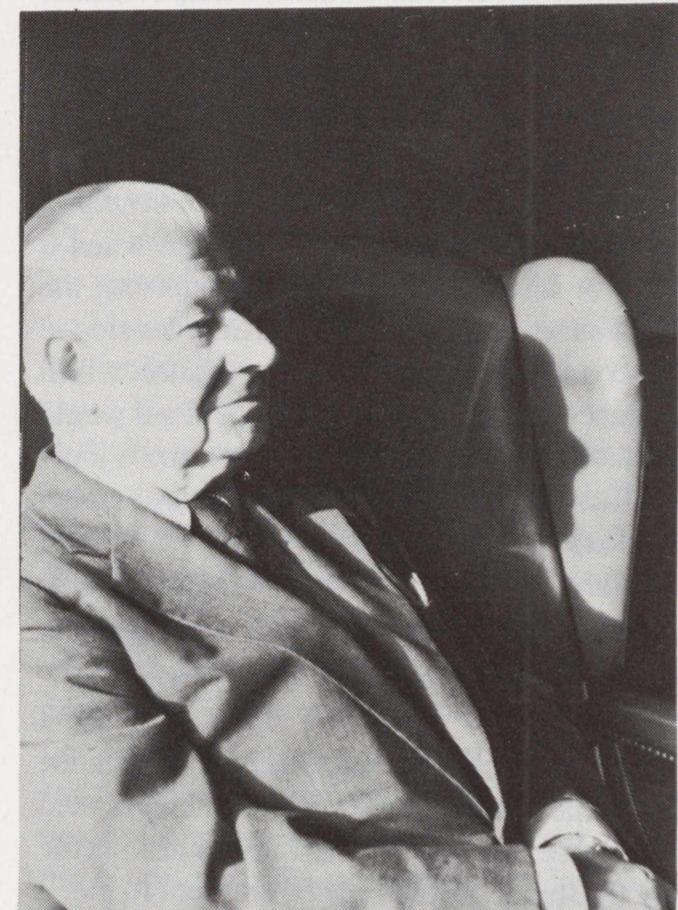
The first of the steps leading to Paul's escape from Nazi Germany took place in the forests near the camp where he attended a secret mass celebrated by two Jesuit priests, Fathers Yla and Prunskis, both of whom have since received considerable acclaim in the United States for their assistance toward the Lithuanian cause. A large stump served as the altar under the huge pine trees where, centuries earlier, the original Prussians, brothers to the Lithuanians, had worshipped their pagan deities. Following the mass, Paul learned that both priests would be leaving the camp to emigrate to the United States. Paul was stunned. Recalling the episode, he said, "I couldn't sleep that night. I kept asking myself over and over again, 'How can such a thing be possible?' and even wondered, 'Why am I not a priest?'"

Incident of the Goose

Instead of fruitlessly bemoaning his predicament, Paul characteristically took direct action. He approached the half-Lithuanian deputy camp commander and inquired whether it was possible for camp inmates to be sent elsewhere. The former corporal replied, "Yes," providing one had an invitation from abroad and a letter vouching for his bona fides. Paul said he did not have such a letter, but knew the address of a family in Berlin who could vouch for him. The deputy helped Paul obtain the necessary certification from the family. He was then reassigned to work in Berlin as a "forced laborer" for a large German printing establishment.

The Berlin family is a story in itself. Once, while near the border of Nazi-occupied Klaipeda territory, Paul happened to see an elderly Lithuanian woman with whom he had been acquainted in Klaipeda before the Hitler invasion. The woman had a permit to cross the border and was buying geese but found herself short of money for a second goose. Paul advanced the money for which she was very grateful, saying that perhaps some day he might need her help. And so it turned out, for Paul knew the woman's sister who had married a German and lived with him in Berlin. It was the sister who now gave Paul refuge in her home. The husband, who was a flutist with the Berlin Opera, even arranged for Paul to attend a performance on the night of his arrival from the camp.

Thus did a goose bring good fortune to Paul.

Paul Labanauskas, January 17, 1987.
Povilas Labanauskas, 1987 m. sausio 17 d.
Photo by Albert Cizauskas

Farewell to Germany

After two months at the printing establishment, Paul was stricken by an acute case of lead poisoning while working the night shift cleaning huge presses. He was released from work to take care of his infection which so affected his hands that the bones of his knuckles were visible. Fortunately, he now had time to pursue a promising avenue of escape from Germany, so that he speaks today of this painful affliction as a "Godsend".

At this time, Germany was not yet at war with Russia nor the United States. Internal controls were not as tight as they later became and it was still possible for political refugees to emigrate. Although Lithuania's emigration quota to the United States was exhausted, Paul heard that Brazil was prepared to accept refugees. He therefore decided to apply for a visa to that country with the hope of eventual emigration to the United States. During the interview at the Brazilian Consulate, Paul wore gloves so as not to show the painful effects of his lead poisoning. Brazilian visa officials, he says, were not as vigilant as their American counterparts, and Paul got his visa without difficulty.

There now remained the important matter of financing his trip to Brazil. While the amount was not great (somewhere in the vicinity of 150

US dollars), procuring the dollar exchange was tricky. Ever resourceful, Paul remembered another individual in the United States whom he had once helped. We tend to smile at cliches like bread cast upon the waters returning to reward us, but with Paul this was the case repeatedly.

Some time before the outbreak of war, a Lithuanian-American woman, Stella Ivinskis, came to Lithuania seeking guidance on matters relevant to her cherished ambition to fly non-stop from Cleveland to Lithuania in emulation of the Darius and Girenas feat. Paul describes her as impressively tall, about six feet in height, determined and kindly. He met her when a group of Lithuanian aviators came to visit the *Prezidentas Smetona*. A friendship developed between the naval officer and the aviatrix which continued through correspondence. Paul would send her copies of the Lithuanian army's journal, *Karys*, which often carried articles on matters dealing with aviation. She, in turn, would send him cards on special occasions, like Christmas and Easter. Her dream of flying to Lithuania, unfortunately, was aborted by the war.

Paul remembered her offer of assistance should the occasion arise. He now telegraphed her a terse message: "I am in Berlin, on the way to Brazil. Please repay your debt to me." This strange communication was necessitated by the German prohibition on correspondence with persons in the United States except on matters of debt repayment.

Miss Ivinskis understood and wired half the required amount to Paul in Berlin, and the balance to be available to him when he reached Lisbon for his voyage to Brazil. Portugal was a neutral country and Lisbon, its capital, was a well-known gateway to the Western Hemisphere for those fortunate enough to escape from the ever-widening clutches of the Nazis and Soviets.

War-Time Odyssey

Paul's incredible adventures were far from over. To get to Lisbon, he first had to fly Lufthansa Airline to Barcelona, Spain. He was informed, however, that there was a half-year waiting list for that flight, so great was the demand to leave Germany. A master of deft improvisation, Paul tried flattery. He noted the German Lufthansa agent's resemblance to Hollywood's leading male star: "Mr. Clark Gable," Paul pleaded, "please see what you can do for me in case a vacancy suddenly occurs." Within two weeks, Paul got his ticket.

The Lufthansa plane was late arriving in Barcelona where Paul learned that the train that he would have taken, had he been on time, met with a terrible accident near Madrid and many passengers were killed. Once again, fate intervened to save Paul.

After a wait of five or six days, train service was restored and Paul reached Lisbon in time

to board the Portuguese passenger ship, the *Angola*. The voyage across the submarine-infested Atlantic was without incident and Paul reached Rio de Janeiro early in January, 1941. During the crossing, he made the acquaintance of a Lithuanian family which also happened to be fleeing from the maelstrom of a war-torn Europe.

Paul remained in Rio for about a half-year, always seeking the means of getting to the United States. One of the three Jurgela brothers, Dr. Constantine Jurgela, whom Paul had known at the Kaunas gymnasium, came to the rescue. He wrote to Paul that a Lithuanian freighter in Newark needed a captain and suggested that Paul apply for the position. In the meantime, Paul had registered with the American Consulate General at Rio for an immigration visa but had been informed that there was a three-year waiting list. In desperation, Paul spoke to the US Naval attache, as one naval officer to another, about his problem. The attache introduced him to the Consul General, to whom Paul showed the letter from Dr. Jurgela. The very next day, the visa was issued.

To reach New York, the Lithuanian naval refugee now took on a job with a small Norwegian whaler as a captain's mate. By the time the whaler reached Trinidad, however, the stalemate of the so-called "phony war" between Germany and the allied nations of Britain and France had exploded with Hitler's invasion of Norway. Britain took over Norwegian assets overseas, including the whaler. All this was consuming time and Paul was concerned that his visa would expire before he could reach the United States. So, one night, while the whaler was at anchor in Trinidad, and the crew was drinking heavily, Paul jumped ship by signaling with a flashlight. Two men in a row boat responded to the distress signal and took him to the nearby American passenger ship, the *Argentina*, which was bound for New York. Luckily for him, he managed to obtain passage by paying with the money he had earned on the whaler.

Final Destination

Our determined refugee reached his goal, New York, on the second day of June, 1941. In the meantime, the Lithuanian freighter, *Trakai*, had changed its registry to that of Panama because the Soviet Union, which had annexed Lithuania, was using every legal means of acquiring the vessel. Paul therefore obtained a captain's license from the Panamanian government but, because of his unfamiliarity with merchant marine regulations, asked to be assigned as first mate.

Another obstacle came to his attention when he learned that he might not be able to re-enter the United States once he left it to sail on a foreign-registered ship. So Paul again had to change course. He decided to volunteer his services to the American Navy, which he had ad-

mired from his early days. He was bitterly disappointed, however, when he was informed that there was a ten-year citizenship requirement for acceptance into the US Navy.

At this point, his friend, Miss Ivinskis came to his rescue. She offered to take Paul to her father's home in Cleveland to rest briefly and think about his future in a new land. There, he met a Lithuanian-American, who, in the exuberant spirit of doing crazy stunts that had prevailed in this country before the war, had walked across the United States from the west to the east coast. He was now returning home by helping drive to Los Angeles a caravan of Detroit cars just off the assembly lines. The pay was \$2 per day. He invited Paul, at loose ends, to join him, which Paul did. They reached Los Angeles on the very day the Japanese bombed Pearl Harbor, December 7, 1941.

In Los Angeles, the displaced Lithuanian naval officer visited the California Institute of Technology, one of this country's most prestigious schools of applied science. Although Cal Tech was prepared to accept Paul as a graduate student because of his rigorous scientific training at Livorno and Toulon, his problem, once again, was a lack of funds.

While in Los Angeles, Paul made it a point to visit the local Lithuanian community. The pastor of the Lithuanian Catholic church invited Paul to address the parishioners who contributed funds to enable him to return to the east coast where, since war had been declared, he hoped that the US Navy might now be prepared to accept his services.

On his way to Washington, he stopped off at Baltimore to greet the refugee president of his country, Antanas Smetona, who was being feted by the Baltimore Lithuanian community. Paul, who knew the president, was cordially welcomed by the former first executive and even invited to stay with him for a few days as his personal aide. Paul remembers one sad occasion when he had to awaken Smetona out of his slumber and struggles while asleep, the nervous residue of his nightmarish escape from the Communists. Another, happier, experience, was meeting with Juozas Zukauskas, who, as Jack Sharkey, had been an outstanding boxer and, at one time, the world's heavy-weight champion. The high point for Paul of the entire Baltimore interlude was when he accompanied Smetona to a ceremonial review in the latter's honor at the Naval Academy in Annapolis, which Paul, years ago, had tried unsuccessfully to enter. As Paul stood on the parade grounds at Annapolis, an honored guest, he could not help thinking of the day, many years earlier, when he went aboard the two American destroyers at Klaipeda, an act which changed the course of his life.

In Washington, the Department of Navy dashed Paul's hopes for yet another time when it informed him that the ten-year citizenship requirement was still in effect, war or no war.

This being wartime, Paul was subject to the military draft, and, although holding the rank of Lt. Commander in the Lithuanian Navy, was on the verge of being inducted into the US Army as a "rookie." One of the members of the Selective Service panel, however, sympathized with Paul's situation and, since Cal Tech was prepared to receive him as a student, arranged for his deferment.

But Paul still had a money problem and, once again, a woman was "de ex machina." Back in Brooklyn, Paul attended a party hosted by *Vienybė*, the oldest Lithuanian periodical in the United States. As he was explaining his plight, a young woman said she knew of a possible source of financial aid, the Quaker organization which, as one of its charitable functions, was helping refugees.

When Paul went to the Quakers, they inquired whether he was a good Catholic. Paul replied, with amusing candor: "On the sea, I am a God-fearing man; on the land, less so." The Quakers, taken up with Paul's engaging personality and his evident abilities, referred him to a Catholic student relief agency which agreed to provide part of the funds for Paul to matriculate at Cal Tech.

The long and arduous search to pick up the pieces of his life now seemed at an end. A new chapter was beginning, in which Paul, with typical gusto, became proficient in several professional careers.

From Refugee to Scientist

Paul earned his master's degree in electrical engineering at Cal Tech in 1944. Because of his expertise in submarine technology, he was invited to conduct a two and one-half hour seminar on the subject. Attending the seminar and asking probing questions were pioneers in unmanned space flight and atomic science, men who achieved world-wide renown in their fields: Professors Linus Pauling, William Pickering and Sorenson. (Pauling, in fact, is one of the few individuals ever to receive two Nobel prize awards.) Paul's training at both Livorno and Toulon equipped him with an extensive background in submarine science which, he learned later, was applicable to unmanned space flight. It was also one of the reasons why Cal Tech's leading professors were so interested in Paul's presentation.

Upon completion of his studies at Cal Tech, Paul was offered attractive positions with General Electric and Douglas Aircraft. One of his professors recommended that he go with the former organization even though the pay was less, because of the wider applicability of its work to a postwar US economy.

So Paul went to Schenectady to join General Electric. There he worked as a design engineer in a number of fields, including control apparatus in power generating stations, photoelectric cloud-height measuring systems, and television tubes, the last of which were still in their infancy. In addition, he had to travel widely

throughout the United States to different GE plants, testing, among other things, equipment for submarines, *Victory* and *Liberty* freighters, and B-36 aircraft. Without being told, he was also assigned to do some work related to the now-historic "Manhattan Project," which produced the first atom bomb.

At one point, because of his knowledge of Russian, GE requested Paul to provide instructions in that language for power plants which GE was constructing on the Dnieper River in the Soviet Union.

Toward the end of his stay with GE, Paul was informed that he had been cleared by the US military for secret work in the atomic area. He turned down the offer, however, because it would have meant too many personal restraints, hindering, for instance, his cherished association with Lithuanian friends.

Academia

Paul became restless, despite the intellectually-demanding nature of his work at GE. When a young lady of his acquaintance suggested that Paul try teaching, his curiosity was piqued and, with customary enthusiasm, he sent out 25 career resumes to various colleges and universities throughout the United States. Paul received a high ratio of eight offers, of which one was from the prestigious University of Chicago and another from Marquette University, a prominent Catholic institution in Milwaukee, Wisconsin. Paul chose the latter, in large part, because of a practical consideration. Marquette had sent along a check with its offering letter.

At Marquette, Paul was appointed deputy to the chairman of the electrical engineering department and was also senior instructor in that discipline. He recounts, with a twinkle in his eye, of the hazing to which he, as a newcomer, was subjected. It was then 1947, and many of the students were war veterans whose higher education the US government was financing. On his first day, as Paul entered the classroom, he saw that a half dozen or so of the veteran students had placed their feet on the desks, a sort of challenge to the new professor. Pretending not to notice this breach of classroom etiquette, Paul began to pose difficult technical questions about the subject matter. He called the foot-propelled students one by one to the black-board, and one by one they had to admit defeat. When they returned to their seats, their feet turned to the floor — and stayed there.

Through the "Iron Curtain"

In the meantime, Paul was pursuing something which was dearer to him than proficiency in electrical engineering — help for his native land suffering under the bondage of Soviet rule. While still at Cal Tech, the refugee graduate student had written a seminal article in the Lithuanian monthly, *Studentų Žodis* (The Students' Voice), at that time edited by

Antanas Vaičiulaitis, a well-known poet and journalist. In the article, Paul argued persuasively for the need to penetrate Lithuania's "Iron Curtain" by broadcasting to it news of the Free World. The article, entitled "Lithuania Awaiting Deeds," attracted much attention. In it Paul launched a personal campaign for a Lithuanian-language service to be added to the State Department's Voice of America programs. At first, however, the Director of Soviet Affairs in the State Department curtly dismissed Paul's suggestions.

But Paul continued to pester the State Department until it finally notified him on December 12, 1949, that a Lithuanian radio service would be opened within the VOA and that he would be hired to work for it. The news was doubly welcome because it came on Paul's 41st birthday. His experiences as a broadcaster in Lithuania now came in good stead. Among his many activities, the indefatigable Paul had conducted a weekly hour on seamanship for the Klaipeda radio station; he was no neophyte to broadcasting techniques.

Bureaucratic delays, including budgetary problems, delayed the inauguration of the Lithuanian-language service until February 16, 1951, the 33rd commemoration of the declaration of Lithuania's independence. Paul opened the historic broadcast, assisted by Col. Kazys Grinius, a son of Lithuania's third president. Special guests at the broadcast were Congressman Flood of Pennsylvania, a staunch supporter of the Voice of America and of the Lithuanian cause; Assistant Secretary of State Bennett; and Minister Povilas Zadeikis, of the Lithuanian Legation in Washington. In a short time, Paul and Col. Grinius were joined in producing the program by Dr. Constantine Jurgela (Paul's close friend and, at that time, Director of the Lithuanian Information Center in New York), and by Juozas Laucka, editor of the Lithuanian Catholic weekly, *Amerika* (succeeded at the present time by the *Darbininkas*.)

Not long after the program's inception, an unusual gift arrived from Lithuania, visible evidence that the program was reaching its target. It was an amber replica of the boat on which Paul had escaped from the Soviets in July, 1940, inscribed with the abbreviated names of three of the program's contributors, LAB(anaukas)GRIN(ius)AUKSTA(itis). The boat was presented to President Truman, on the first anniversary of the program's broadcasts, as a token of the effectiveness of the Lithuanian-language service. Truman prized it highly, keeping it on the Presidential desk in the Oval Office. What made the amber boat even more remarkable was that one of its masts was broken, in all probability, as an intentional symbol of Lithuania's loss of independence.

In 1952, Paul interviewed three Lithuanian seamen, on their arrival in New York, who had escaped to Sweden from a Soviet fishing trawler. The Lithuanian program was picked

up by CBS and related to the 10th anniversary of the Voice of America, whose broadcasts were keeping alive the hope of freedom, as evidenced by the three seamen who were fans of the Lithuanian service. A half-hour CBS telecast was based on Paul's original interview, along with a further live interview of the seamen.

Paul has many special memories of his 33 years with the Voice of America, a service which he feels crowned his many-faceted career. One of these relates to the request he had received in 1953 to prepare a statement for Secretary of State John Foster Dulles as a greeting to the Lithuanian people on the anniversary of the reestablishment of Lithuania's independence. Paul recalled that the year 1953 marked the 700th anniversary of the coronation of Mindaugas after his baptism as the country's first Christian ruler. Paul's draft remarks for the occasion, employing king Mindaugas as a theme, so pleased Secretary Dulles that he accepted them virtually without change.

Another memorable episode was the result of Paul's initiative at the time when the Soviets launched the artificial satellite, Sputnik I, in October of 1957. This first unmanned space flight startled the West with dramatic proof of the rapid advance of the Soviet program. Paul reasoned that it was imperative to provide reassurance to the non-Soviet world of America's own efforts in this regard. He interviewed those associated with the Vanguard project, learning that a similar American launch could be expected shortly. Paul's landmark interview for the Lithuanian service was translated into a number of foreign languages on the VOA, and was regarded as a prime example of an effective initiative in a vital area of US-Soviet competition.

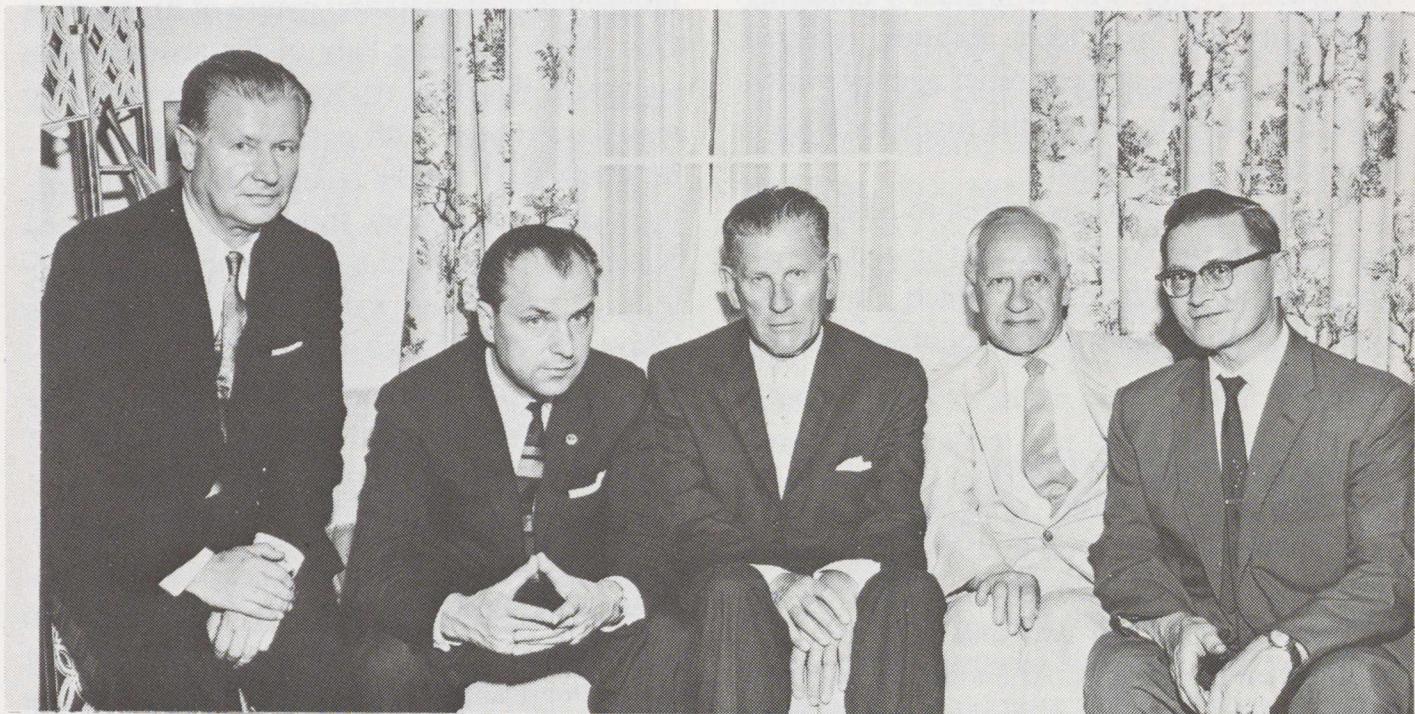
When Castro took over the government of Cuba by force in January of 1959, the VOA's resources were strained in countering Castro's propaganda to Latin America. Because of his facility in Italian and his experience as a broadcaster, Paul was detailed to help with the production of special broadcasts in Spanish and Portuguese. He succeeded in developing a large network of stations in Latin America which broadcast the VOA programs, helping to neutralize the virus of Cuban misinformation. By the time of the first walk on the moon in 1969, Paul produced a program that was picked up by over 2300 Latin American stations in 27 countries, including Cuba.

Interviews with individuals of Lithuanian descent were another highlight of Paul's service with the VOA, among the more prominent of these were John Gielgud, one of England's foremost classical actors (a descendant of the noble Gelgudas family), and Lawrence Harvey, also an English actor and Hollywood star (now deceased). Among Americans, Paul had the good fortune to interview the beautiful Hollywood actress, Ruta Lee (Kilmonis) and

Interview with the boxing heavyweight champion Jack Sharkey, of Lithuanian descent, and an actress, refugee from Hungary.

Pasikalbėjimas su lietuvių kilmės sunkaus svorio pasaulinio masto boksininku Jack Sharkey ir artiste pabėgusia iš Vengrijos.

Celebrating the 12th anniversary of the Voice of America. From l.: Paul Labanauskas, Dr. Vytautas Dambrava, Col. Kazys Grinius — all members of the very first VOA broadcast. Lithuanian delegate in Washington Juozas Kajeckas, and Dr. Kostas Jurgėla, Director of the Lithuanian section of VOA. (Feb. 16, 1963). Pulk. Kazys Grinius, bendradarbių grupėje "Amerikos Balso" 12-ujų metinių proga. Pirmosios Amerikos Balso programos dalyviai. Iš kairės į d.: Povilas Labanauskas, dr. Vytautas Dambrava, pulk. Kazys Grinius, Lietuvos atstovas Vašingtone Juozas Kajeckas, dr. Kostas Jurgėla, A. B. Lietuvių Tarnybos vedėjas. (Nuotrauka daryta 1963, vasario 16 d.).

Jack Sharkey, the great boxer. In addition, Paul produced interviews with Podres of the Dodgers, a famous baseball pitcher; Unitas of the Baltimore Colts, believed by many to be pro-football's most effective quarterback; and Butkus of the Chicago Bears, one of the finest linebackers in football history.

Apart from working for the government's VOA, Paul also co-produced several television shows with Jack Stukas, the popular Lithuanian-American radio personality. The programs originated from Newark, New Jersey on Channel 13.

While with the VOA, Paul also found time to earn a master's degree in Communications at American University in Washington, D.C. His thesis, "A Study of the Lithuanian Service of the Voice of America, 1951-1964," a fact-

filled account of the first 13 years of the Lithuanian program, is now a part of the Lithuanian history of resistance to foreign oppression.

Paul rounded out his career by serving on two different occasions with the VOA's Munich-based facilities as deputy chief of the Lithuanian Service and supervisor of Production for eight other language broadcasts beamed from Munich. (The languages, in all of which Paul is expert, were — not counting Lithuanian — French, Italian, German, Russian, Spanish, Portuguese, and Polish.

A touching note is that, while in Germany, he was able to visit the grave of his father who had done so much to inspire the youthful Paul, one of the many thousands of Lithuanians who had fled the Soviet terror and who had died far from their native land.

Paul's story is the story of Lithuania and its people during and after its brief period of independence. Though only 31 years of age at the time of his escape to Klaipeda from the Soviets, Paul was already in command of Lithuania's only warship. He had a brilliant career ahead of him in independent Lithuania which the fortunes of war denied him. That he did survive the apocalyptic years of 1939-1941 is testimony to his endurance, determination and courage. It is also testimony to his remarkable ability to improvise at critical moments when more ordinary men might have given up.

At the present time, Paul, a life-long bachelor, lives with his good friend, Dr. Constantine Jurgela, whom he is helping to take care of since the latter suffered a severe stroke. Paul is one of the Washington area's staunchest supporters of Lithuanian activities, including the local chapter of the Knights of Lithuania. Characteristically, he is one of a small band of Lithuanians, who, each year on the Sunday nearest to Kosciusko's birthdate of February 12th, place a wreath on the statue of the man, a great Lithuanian soldier and humanitarian, in Lafayette Park across from the White House.

The action-filled life of Paul Labanauskas has been lived for only one purpose: the welfare of his native land. For this reason, he is most grateful to his adopted country, the United States, for continuing its policy of non-recognition of the Soviet annexation of Lithuania. We are proud to salute him, a symbol of the Lithuania that will one day be free again.

May, 1987.

HOW DID CHERNOBYL AFFECT THE BALTIC NATIONS?

The Joint Baltic American National Committee, (JBANC) has just released a report on how the Chernobyl nuclear power plant disaster in Ukraine affected the Baltic Nations of Estonia, Latvia and Lithuania.

Many questions still remain unanswered one year after this terrible disaster. Has the Soviet Union used the accident as a method of further russifying the Baltic States? Were Baltic conscripts used and was adequate clothing provided? What were they told? How many more deaths can we expect? These are just some of the questions this report attempts to answer, while providing an objective analysis of the various discrepancies involving the Baltic States and its people.

If you would like to receive a copy of this report please send \$3.00 to JBANC/CHERNOBYL, P. O. BOX 4578, Rockville, MD 20850.

PETKUS' WORK CONFISCATED IN SOVIET LABOR CAMP

Literary historian Viktoras Petkus, who is serving a 15 year sentence in a labor camp, has had yet another manuscript confiscated from his cell, according to a report received by the Lithuanian Information Center. The confiscated work is a literary encyclopedia on world writers, which Petkus is reported to have compiled, with official permission, during his years of imprisonment.

Independent sources report that the work consisted of 33 volumes at 100 pages each, covering 45,000 biographies.

In an exclusive interview with the Lithuanian Information Center, Natan Sharansky of Israel confirmed that Petkus began his work in 1978 when the both of them shared a cell in Chistopol prison. "I have no doubt that Petkus compiled a study of such magnitude. During those 16 months we spent together," explained Sharansky, "he filled 3-4 thick notebooks... When I asked him why he was writing it, he said that a Lithuanian literary encyclopedia as such did not exist at the time, and that he derived great personal satisfaction from the research."

Sharansky noted, however, that Petkus was forced to write in Russian, so that Russian-speaking camp guards could periodically censor the material. If the content met with their approval, it was returned to the author.

Petkus purportedly used his personal collection of books, kept in storage, for research. Prisoners are allowed to order a limited number of books and subscriptions for their reading pleasure, said Sharansky, and these items are often circulated and shared among the inmates. Petkus would do his research and writing at night, after completing his daily work quota.

Dissident circles think that Petkus' work is at risk of being destroyed, or handed over to the Academy of Sciences without due credit to the author. They have thus appealed to the West to intercede on the author's behalf with Soviet authorities, particularly camp administrators.

BOOKS IN ENGLISH

Published by
LITHUANIAN DAYS

The Battle of Grunwald — A historical novel translated by Dr. J. J. Bielskis. 200 pages, soft cover \$3.00; hard cover, \$4.00 (postage \$1.25)

The Forest of Anykščiai, by Antanas Baranauskas, translated by Nadas Rastenis. 61 pages, illustrated. Hard cover \$4.00; soft cover, \$3.00.

LITHUANIAN DAYS
4363 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029
Tel. (213) 664-2919

LEADING RELIGIOUS ACTIVIST DETAINED BY SOVIETS

According to a report issued to Western news agencies by Yelena Bonner in Moscow, Catholic activist Nijolė Sadūnaitė was arrested in Lithuania. Police reportedly picked her up in the capital city of Vilnius outside her home on April 2. The Lithuanian Information Center has confirmed that she was detained for two hours and then released.

Miss Sadūnaitė, a former political prisoner, was issued new registration papers, but told that she was still subject to criminal prosecution for evading administrative surveillance for the past few years, according to a telephone report from Vilnius. Soviet law dictates that released political prisoners must periodically register their residence and workplace with local authorities. Those who fail to do so are often exposed to possible charges of "parasitism" or administrative fines.

The 49 year old Sadūnaitė had been in hiding for the past five years to avoid a second jail term on fabricated charges. In 1982, she was threatened with arrest for visiting political detainees in a psychiatric hospital, including her own brother.

Miss Sadūnaitė's first arrest came in 1974, when she was accused of being a member of a small but effective underground group of Lithuanians who have succeeded since 1972 in producing the longest continuously running samizdat publication coming out of the Soviet Union, the **Chronicle of the Catholic Church in Lithuania**. She served a 6 year sentence from 1974 to 1980 on charges of "anti-Soviet agitation and propaganda" for typing an issue of the Chronicle.

Part I of Sadūnaitė's memoirs, entitled **I Became a Target of the KGB** was smuggled out of the USSR a few years ago and has appeared in French, German, Italian, Spanish and Lithuanian. Part II of her memoirs, detailing the author's trials and tribulations since she went into hiding, reached the West earlier this year. An English-language edition of Sadūnaitė's memoirs will be released soon by Virginia-based publisher **Trinity Communications**.

According to the Lithuanian Information Center, Sadūnaitė is to Lithuanian Catholics, what Anatoly Sharansky is to Soviet Jewry.

(L.I.C.)

AN ETHNIC MINORITY COMES OF AGE

Sister Virginia Marie Vytell, CJC

In the not too distant past when any individual would identify himself as Lithuanian, the response would invariably be, "Oh, Polish, right?" Then to the insistent reply, "No, Lithuanian," would come the retort, "Lithuanian or Polish, they are the same."

Strange as it seems to us now, many Catholics in the past identified with the Poles because they were made to feel that leaving the Poles meant leaving the Catholic Church. This is precisely why the first Lithuanian immigrants, after building their churches in America, registered them as Polish Catholic. Consequently, after the squabbles that followed over ownership, their churches were lost to the Poles. No Irish bishop was able to understand their reasoning. Most old-timers remember the pain-filled days of dispossession and confusion.

Besides the Church being responsible for the polonization of Lithuanian Catholics and the loss of their capital, Vilnius, to the Polish Diocese, Lithuanian Grand Dukes, for over two centuries were chosen Kings for the Lithuanian-Polish Alliance. As such they, too, accepted the inevitable. The ruling class enjoyed receiving titles of nobility which raised them over and above the common people although the idea of rank was foreign to the Lithuanians.

When the world was first created,
God equality instated.
Humankind their God forgetting
Found the Evil One directing,
Substituting lords and master,
Idols causing world disasters.

It cannot be denied that many Lithuanians were polonized. Thaddeus Kosciusko, of Lithuanian-Ukrainian heritage, is claimed by the Poles as a "Polish hero of two worlds." Adomas Mickiewicz (Mickevicius), a polonized Lithuanian became a symbol of freedom and reached the heights of leadership as the most brilliant and provocative of Polish poets. Time and space do not permit a litany of Lithuanians who, with their ethnic endowment, scaled the heights of fame as Polish nationals.

To further obliterate Lithuanian identity, for over 100 years, Lithuania, a non-Slavic nation, was known as the Northwest Province of Russia after the division of the Lithuanian-Polish Commonwealth. Under the circumstances some Lithuanians found it expedient to function as Russians. However, historians marvel that, in spite of immersion in foreign cultures for centuries, a true Lithuanian remembered his great past and knew who he was.

Vytautas, Grand Duke of Lithuania, by the Black sea.
Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas prie Juodosios jūros.

I recall reading of a gifted Lithuanian poet, Rev. Antanas Strazdas, a keen observer of human nature who ridiculed the airs and affectations assumed by the polonized clergy and rulers. In verse he described the origin of class distinction:

It must be kept in mind that Lithuania is located between Germany and Russia and is north of Poland. That in itself is a precarious and hazardous position. Though often bewildered by the unexpected events occurring through the years, the Lithuanian individual held high

the torch of faith in God and in himself. His favorite expression had always been, "Kas bus, kas nebus, o lietuvis nepražus." Characteristic of the Lithuanian disposition it means, "What will be or won't be, a Lithuanian will survive."

In the mid 16th century as fate would have it for the good of Lithuanians, Martin Luther and his followers did a great service when they insisted on the use of vernacular in religious teaching and preaching. As a result a new emphasis was placed on Lithuanian culture.

A German scholar and philosopher, Immanuel Kant, wrote in the preface of Mielche's Dictionary, "Lithuania must be preserved, for her tongue possesses the key which opens the enigmas not only of philology but also of history."

Although the Lithuanian language belongs to the Indo-European group from which many languages originate, it has retained the basic form of the common parent language showing its similarity to Sanskrit, ancient Greek, and Latin. Essential for the study of languages it is promoted by philologists in universities and colleges. Goethe is said to have remarked, "If you want to hear how our ancestors spoke, listen to the Lithuanians."

Why, you might ask, does the Lithuanian nation lack a more copious amount of literary accomplishments of the early years? Through denationalization Lithuanian intellectuals wrote in other languages than their own. It was only through the creative impulses of the common people in their folksongs and folktales that we learn about early Lithuanian life and become acquainted in some measure with the soul of the Lithuanian nation.

During the Neo Classic Era of the mid 17th century into the 18th, Lithuanian folksongs captured the imagination of other peoples. Their simple beauty earned a place among the blossoms of international poetry. Also at that time "The Seasons," a poem of 2,968 lines by Kristijonas Donelaitis, was recognized as a masterpiece by the literary world. It also inspired the writing of Lithuania's history for the Lithuanians in their own tongue.

With the revival of the Lithuanian language in East Prussia the people of polonized Lithuania hastened to rescue their ethnic treasures from the swamp of unconsciousness. Through the determined efforts of Bishop Motiejus Valancius and the underground press he founded, along with the courageous book-smugglers, the secret schools and dedicated parents, the apparently impossible dream became a reality.

Credit is largely due to the organizers of the Lithuanian Catholic Alliance, a fraternal organization in Pennsylvania, for successfully regaining Lithuanian identity in the United States. The Knights of Lithuania came upon the scene in the early 20th century and are still going strong. At present there is also the Lithuanian American Community and the Lithuanian World Community. Together they are promoting the oldest living language and culture of the western world.

When Lithuania declared her independence in 1918, the people of the world regarded this act as the emergence of a new nation. I like to think of it as the growth and blossoming of tulip bulbs, buried in the soil, raising their colorful heads out of their wintry beds. They were there all the time. Their culture, far older than that of their neighbors, could not be removed from the face of the earth.

Modern Lithuanian as spoken today is thriving and flourishing. It may be described as being exuberant, forceful, robust and energetic. In its similarity to Latin with the conjugation of verbs and the declension of nouns and adjectives, it requires discipline and effort for its mastery. It is sufficiently elastic to grow while giving expression in the most complicated manner. It is musical and lends itself easily to poetry and verse.

Emigrating to the United States as early as the 17th century, the Lithuanians, like other nations streaming through Ellis Island, came for political and religious freedom. Hard work and strong religious and kinship ties provided a firm foundation for thriving Lithuanian colonies in many areas of the United States. The more numerous settlements were centered in Pennsylvania and Illinois.

Feeling privileged to be Americans, having pride and striving for accomplishment to feed that pride, was very important to them. It was about the only thing the first generation of Lithuanians had at the time. Deprived of an education by their exploiters, the first wave of immigrants accepted work in factories and mines. Their children, however, having the opportunity for an education, chose employment in a wide variety of professions.

Most parents of later generations shared with their children the traditions and religious practices from which they derived so much strength. The Catholic Church is central in most Lithuanian American families. However, because of the increasing number of mixed marriages, the day is fast approaching when all church services will be in the English language.

The Lithuanian church is no longer an immigrant church, but the spirit of its founders and an abiding love for the Lithuanian customs continues to linger. There is no doubt that, with love and caring, Lithuanian parishes will survive and grow. Numbers of Lithuanians are active participants in church-sponsored organizations which promote a sense of high morality

and strict fidelity to national ideals and traditions.

Many Lithuanians of the second and third generation, having non-Lithuanian spouses and Americanized surnames, do not speak their language. Yet a sense of their Lithuanian identity remains strong. They attend Lithuanian cultural activities, read books in English about Lithuania's history, and subscribe to periodicals and magazines such as **Lituanus**, an educational quarterly in English; **The Observer**, sponsored by the Lithuanian R.C. Federation; **The Baltic Bulletin**, the voice of the Baltic American Freedom League; **Vytis**, published by the Knights of Lithuania, and **Bridges**, a Lithuanian American News Journal. Increasing numbers are joining tours to Lithuania.

Annually thousands of Lithuanians, many with non-Lithuanian spouses and friends, celebrate Lithuanian Days and Festivals. At times, just listening to Lithuanian hymns and folksongs is emotionally satisfying to them. Their lyrics, springing from the heart, never fail to inspire others. As songs of a people proud of their past and of their ability to survive adversity, they are among the most beautiful creations.

It is truly inspiring to listen to a variety of choirs, gathered from all parts of the country and from abroad, raising their voices in song to fill the air with rhythm and harmony in a language that readily lends itself to music. There are thousands of Lithuanian folksongs that have been recorded by students of music and studied by musicians of other lands.

According to the early Lithuanian custom, "I talka", where farmers offered each other a helping hand at times of planting and harvesting, Lithuanian Americans cooperated to preserve, collect, and promote their cultural heritage. Among the wave of displaced persons who entered the United States after World War II were many intellectuals and professionals of the Lithuanian Republic: business administrators, editors and authors, translators and teachers, musicians, artists and designers,

photographers, architects, and men and women skilled in other occupations.

By sharing their time and talents they formed the Lithuanian Heritage Group. Known as Baltic Associates, DTL, and located in Boston, Massachusetts, they serve Lithuanians worldwide through their attractively published catalog. Hours of hard work and perseverance under various pressures were needed to attain their chosen goal.

At first Lithuanians assimilated so rapidly in America that many were alarmed lest their ethnic treasures be lost to their descendants. However, their fears were ungrounded. Lithuanian Cultural Centers are sources of attraction like the one in Chicago sponsored by the Lithuanian Jesuits, and the one in Brooklyn under Franciscan administration. The one in Pennsylvania was founded in Frackville by the Lithuanian Knights.

At such centers a library is usually provided for research, classrooms for study, and a spacious hall with a stage for folk dancing, singing, and ethnic entertainments as wholesome activity for the young. Lithuanian scouts and sports are also gaining in popularity. The Centers are fast becoming available for banquets and meetings, and places for fellowship.

In many families Lithuanian Christian art is expressed in designing Easter eggs, in making intricate Christmas tree ornaments from straw, and fashioning distinctive miniature wayside cross. Skilled wood carvers create large, ornate wayside crosses for churches and Lithuanian centers.

Special groups also sponsor ethnic camps in the United States. There is **Camp Dainava** near Manchester, Michigan, where the entire family can vacation. A Heritage Camp at **Neringa** is located in W. Brattleboro, Vermont. Then, in Elmhurst, Pennsylvania is **Camp Aušra**. Children of all ages are exposed to Lithuanian culture in the form of songs, dances, art, folktales and drama, besides enjoying the great outdoors in games and sports.

Evening program by sisters Mirga and Auksė Bankaitytės at Lithuanian Heritage Camp, Dainava, Manchester, MI.

Mirga ir Auksė Bankaitytės išpildo programą kanklėmis, lietuvių kilmės vaikams "Dainavos" stovykloje.

Children at Lithuanian Heritage Camp Dainava.
Lietuvių kilmės stovyklautojai Dainavos stovykloje.

Lithuanians are outstanding for their attractive national costumes. The Knights and Ladies of Lithuania are proud to wear them for special occasions. At one of these occasions a child, seeing a group of girls and women attired in their costumes standing on the steps of St. Patrick's Cathedral in New York, exclaimed, "Oh, mother! Look at the actresses!" They really made a pretty picture, especially the teenagers among them.

Lithuanians in the United States and in all parts of the free world, in Canada, South America, Europe, and Australia, are planning to commemorate the 600th anniversary of their Christian baptism as a people. The last pagans in Europe to resist the advance of Catholicism for many centuries, today they hold tenaciously to their Christian faith, in spite of persecution at the hands of the Soviet atheists.

As Rev. A. Saulaitis of the Lithuanian Community of Jesuits in Chicago aptly put it, "Because Lithuania has been the last nation in Europe to be evangelized does not mean that less should be expected of Lithuanians as Christians today. On the contrary, as a people close to the heart of nature, Lithuanians have attained a Christian maturity which other nations needed more centuries to reach."

According to the Lithuanian Jesuit, for many years in the past, Lithuanians were noted for their hospitality, for a close affinity with nature, equality among people, and belief in life after death. They had a reputation for adaptability and tolerance for other people's beliefs and cultures which was readily apparent in their capital, Vilnius. Since its foundation in the 13th century by Grand Duke Gediminas, people of many nationalities and beliefs lived within its limits.

Whether or not Lithuanians today have lost some of their innate qualities through the centuries in their contacts with other nations remains to be seen. After World War I their independence was achieved and maintained through a spirit of perseverance and the ability to endure privations, starvation, and untold hardship to surmount obstacles so that future generations would be able to enjoy the liberty of the ancient by-gone days.

From the first day when Lithuanians gained their independence and formed a democracy, the people of the United States watched with deep concern and sympathetic interest their admirable progress in self government. With startling speed Lithuanians had made enormous progress in overtaking other Republics of the

world. The natural thrift of the people, the ability to engage in strenuous labor, and the enlightened leadership made it possible for the nation to attain an enviable position.

Today as in the past, the United States, in keeping with the policy of civilized people, does not recognize the forced incorporation of Lithuania into the Soviet Union.

This year of 1987, as Lithuanians worldwide commemorate the 600th Jubilee of their nation's Christianization, the atheistic government of Soviet Lithuania, considering religion the opium of the people, will, in all probability, focus on all the negative aspects of humanity's behavior in spreading the faith. It must of necessity emphasize man's failings, not God's love for His people, in presenting their facts.

The destructive methods of the Livonian Order will, no doubt, receive wide emphasis. The all absorbing polonization tactics of the Polish Church and the russifying efforts of Russian Orthodoxy will, most likely, find space in their presentation.

That the Church is a light shining in the

Baptism of Mindaugas (1251)

Mindaugo krikštasis (1251)

darkness, a light revealing Christ to all peoples, will probably be ignored by them. Yet in the Word alone can every nation and people attain peace and true freedom in the fullness of life.

Catholics in America — bishops, priests, and laity — are becoming more and more aware that they are a living part of today's Church of Martyrs, as Catholics in Lithuania continue to resist atheist pressure in the Soviet Union.

Congratulations are extended to Lithuanians who are celebrating their 600th Jubilee of Christian baptism, Lithuanians who have kept their faith in God and recognize themselves as a people with a long and great past as revealed in the history of their nation. They are assuming their places in the United States and elsewhere as loyal and sincere Christians. Ad Multos Annos!

GARBĖS

PRENUMERATOS

I. ir K. Aižinai, Chicago, IL
 A. Andriusis, Dorchester, MA
 B. Apshaga, MD, Thompson, CT
 P. Aras, Santa Monica, CA
 K. Aukštakalnis, Eugene, OR
 J. Babilius, Pasadena, FL
 Rev. J. Bacevičius, Kintyre, ND
 S. Bacevičienė, Los Angeles, CA
 H. S. Bajaliai, Los Angeles, CA
 G. Balanda, Warren, MI
 E. Balceris, Santa Monica, CA
 Rev. V. Balčiūnas, Thompson, CT
 L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
 K. Bandzevičius, Los Angeles, CA
 V. Barkus, Omaha, NE
 V. Beleckas, Sunny Hills, FL
 J. Belezaras, S. Windsor, Ct.
 P. Beltran, Montebello, CA
 P. Bernota, Waterbury, CT
 Rev. A. Bertašius, Patterson, NJ
 V. Bieliauskas, PhD, Cincinnati, OH
 A. Biliūnas, Lake Park, FL
 C. Bobelis, MD, St. Petersburg, FL
 A. G. Brazėnas, Royal Oak, MI
 N. Bražėnas, MD., Sparkill, NY
 J. Briedis, W. Bloomfield, MI
 J. Bučinskas, Baltimore, MD
 E. Butkienė, Los Angeles, CA
 R. Bužėnas, Los Angeles, CA
 V. Čekanauskas, garbės konsulas,
 Los Angeles, CA
 V. Černius, Los Angeles, CA
 R. Čibas, Australia
 J. Čiurlionis, Phoenixville, PA
 B. Čižikaitė, Chicago, IL
 Kun. M. Čyvas, Albany, NY
 Kun. V. M. Cukuras, Putnam, CT
 Dr. V. Dambrava, Venecuela
 S. Damulis, Vista, CA
 V. Datis, Los Angeles, CA
 S. Daugėla, Santa Monica, CA
 A. Daukantas, Santa Monica, CA
 Vysk. A. Deksnys, Vokietija
 J. Dicpinigaitis, MD,
 Woodhaven, NY
 A. Dičius, Santa Monica, CA
 A. Didžiulis, Columbia
 Dr. R. Dovydaitis, Delton, PA
 V. Dovydaitis, San Clemente, CA
 Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
 Dresher Ins. Brokers,
 Islington, Ont.
 A. Drukeinis, Bedford, NH
 J. Dženkauskas, Glendale, CA
 East Cambridge Branch Library, MA
 I. Gailiūnas, Vancouver, WA
 B. Gajauskas, Santa Monica, CA
 A. Galdikas, Los Angeles, CA
 Br. Galinis, Norwell, MA
 Pr. Gasparonis, Los Angeles, CA
 R. Giedraitis, DDS, Los Angeles, CA
 J. Girevičius, Ont., Canada
 K. Gogelis, Redford, MI
 K. Grigaitis, St. Petersburg, FL
 A. Grigas, Chicago, IL
 P. Gruodis, Chicago, IL
 I. Gurčinas, Los Angeles, CA
 Dr. V. Gutauskas, Venezuela
 P. Gylys, Olympia, WA
 R. Janowska, Norristown, PA
 V. Janušonis, Dousman, WI
 E. Jarašūnas, Santa Monica, CA
 Jesuit Fathers, Montreal, Que.
 E. Jonušas, Omaha, NE
 A. Jonydas, Pacific Palisades, CA
 J. Jurkūnas, Beverly Shores, IN
 Dr. J. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
 A. Kantvydas, Weston,
 Ont., Canada
 J. Karmuza, Waterbury, CT
 K. Karuža, Los Angeles, CA
 Dr. B. Kasakaitis, Chicago, IL

B. Kaslas, Wyoming, PA
 J. Kazickas, PhD, Greenwich, CT
 N. Kiaušas, Harrison, NJ
 Kun. G. Kijauskas, SJ,
 Cleveland, OH
 Rev. M. Kirkilas, Beverly Shores, IN
 Dr. Alf. Kontvis, Westminster, CA
 J. Kregždė, Cincinnati, OH
 Dr. L. Kriauceliūnas, Lockport, IL
 Dr. J. S. Kriauciūnas, Putnam, CT
 Rev. J. Krivickas, Putnam CT
 Msgr.. J. Kučingis, Los Angeles, CA
 A. Kudirka, Puerto Rico.
 S. Kudokas, Santa Monica, CA
 C. Kulas, Southbury, CT
 H. Kulber, Brooklyn, NY
 J. Kutra, Santa Monica, CA
 S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
 L. Lengnikas, Hamilton, Canada
 J. Levickas, Palos Verde, IL
 G. Levinskas, Creve Coeur, MO
 J. Liudžius, New Britain, CT
 E. Likanderis, Chicago, IL
 J. Lukas, Orange, CT
 K. Majauskas, Chicago, IL
 P. Manelis, Davis, CA
 A. Markevičius, Santa Monica, CA
 F. Masaitis, La Mirada, CA
 Wm. Maskell Ins., Toronto, Can.
 V. Mažeika, Park Ridge, IL
 A. ir L. Mažeikos, Marina
 del Rey, CA
 M. Merkevičius, Omaha, NE
 Dr. A. Milaknis, Santa Monica, CA
 V. Mileris, M.D., Livonia, MI
 A. Milius, Santa Monica, CA
 J. Mitkus, Los Angeles, CA
 J. Mulokas, Santa Monica, CA
 A. Musteikis, Fallon, NV
 A. Naudžiūnas, So. Boston, MA
 M.L. Namikai, M.D., Glendora, CA
 Nurmsen Paint, Los Angeles, CA
 Kun. dr. A. Olšauskas, Los Angeles, CA
 A. Pakalniškis, Hamilton, Ont., Can.
 Rev. T. Palis, Pittsburg, CA
 Rev. V. Palubinskas, New York, NY
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
 V. ir A. Pažiūra, Agoura, CA
 J. Petras, Burbank, CA
 F. Petruskas, Syracuse, NY
 J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
 J. Petronis, Los Angeles, CA
 E. Pikelis, Chicago, IL
 C. Plasewicz, Baltimore, MD
 J. Pleinys, Hamilton, Ont., Can.
 P. Pranis, Vista, CA
 Rev. A. Račkauskas, Sunny Hills, FL
 Rev. dr. P. Ragažinskis, Central, NM
 St. Radžiūnas, Omaha, NE
 G. W. Radvenis, Los Angeles, CA
 Kun. V. Radvina, Cloverdale, CA
 Inž. J. Rasys, Cambridge, MA
 K. Raudys, Toronto, Ont., Can.
 V. Raulinaitis, Rancho Mirge, Ca
 K. R. Ražauskas, Dearborn Hts., MI
 A. Regis, Chicago, IL
 E. Ribokienė, Brockton, MA
 Kun. A. Rubšys, Manhattan College, NY
 A. Rugys, Lantana, FL
 E. Sabalienė, Los Angeles, CA
 Kun. P. Sabulis, Waterbury, CT
 R. Sakas, Glendale, CA
 M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
 C. Sarpalis, Baltimore, MD
 A. Šatas, Cicero, IL
 E. Sawatzky, San Jose, CA
 D. Schmutzer, Glendale, CA
 Schuyler Savings, Kearny, NJ
 C. Shimkus, W. Hartford, CT
 M. R. Shalins, Woodhaven, NY
 V. Šimoliūnas, Santa Monica, CA
 A. Sinkys, New York, NY
 A. Sinkys, Santa Monica, CA
 E. ir. J. Sinkiai, Santa Monica, CA
 Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
 V. Smailis, Pt. Charlotte, FL
 F. Speicher, Los Angeles, CA

Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
 J. Stiklorius, Wallingford, PA
 E. Stirbys, Santa Monica, Ca
 D. Surantas, Rockford, IL
 J. Talandis, Olympia Fields, IL
 Talka Credit Union, Hamilton, Canada
 V. Tamošiūnas, Detroit, MI
 B. Tiškus, Collinsville, IL
 A. Trainis, Richmond Hill, NY
 T. K. Trečiokas, Union, NJ
 L. Tumaitė, Santa Monica, CA
 P. Uknas, Brooklyn, NY
 P. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
 Rev. I. Urbonas, Gary, IN
 V. Urbonas, St. Petersburg, FL
 P. Urbutis, Lighthouse Pt., FL
 A. Uždavinyas, Canton, MI
 O. Vaitas, MD, Farmington Hills, MI
 A. Vaitkus, Belleville, IL
 A. Vakselis, Richmond Hills, NY
 Dr. J. K. Valiūnas, Southampton, NY
 V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
 Dr. P. Vileišis, Waterbury, CT
 A. Vitėnas, Middletown, NJ
 J. Vitėnas, Oxon Hill, MD
 M. Volodka, Downers Grove, IL
 A. Yutz, Munhall, PA
 E. Žiaušys, Amsterdam, NY

“Lietuvių Dienų” garbės prenumeratoriaių skelbiami tie, kurie kasmet prisiunčia po 35 dol.

— A U K O S —

Po 50 dol.: P. Aras, kun. A. Bertašius,
 Lithuanian Alliance of America

Po 30 dol.: P. Gylys, Dr. & Mrs. M.
 Namikas

Po 10 dol.: A. Čepulis.

Po 5 dol. ar mažiau: J. Drasutis,
 P. Maželis, G. Radvenis, A.
 Trečiokas.

Visiems aukotojams lietuviškas
 ačiū už žurnalo rėmimą.

Antanas F. Skirus, žurnalo leidėjas

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Kazys Bradūnas **“KRIKŠTO VANDUO JONINIŲ NAKTĮ”**. Naujas eileraščių rinkinys. Išleido Ateities Literatūros Fondas Čikagoje 1987 m. Knygos apdaila dail. Vytauto Virkau. Leidinys puošnai iliustruotas lietuvių liaudies skulptūrų pavyzdžiais, ketais viršeliais, kaina 8 dol. Pavieniai pirkėjai ir knygų platinėjai knygą gali užsisakyti, rašydami leidyklai: **Ateities literatūros fondas, 10000 S. Bell Ave, Chicago, IL 60643.**

Pagrindinė šio rinkinio eileraščių tema yra krikščionybės ir senosios lietuvių kultūros sąlytis mūsų pačių dvasioje nuo prieistorinių laikų iki dabarties. Poetinėje plotmėje ši tema čia gvildenama kaip tik Lietuvos krikšto sukakties paraštėje.

Alfonsas Šešplaukis-Tyruolis **LIETUVA PASAULINĖJE LITERATŪROJE**, straipsnių rinkinys. Išleido Lituanistikos Tyrimo ir Studijų Centras 1985 m. Čikagoje. 244 pusl., minkštais viršeliais, kaina 8 dol. Knyga gaunama pas autorių: A. Šešplaukis, **7215 So. Sacramento Ave, Chicago, IL 60629** ir **Lietuvių Dienų žurnalo redakcijoje, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.**

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Chicago, Ill.—Patria, "Gifts International", "Parama", "Marginiai"
Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius
Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library
Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
 Norwood—K. Pocius
 Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
 Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
 Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
 Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prakapas
 Montreal, Que.—P. Rudinskas
 (Parish Library)

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
 Stotis KTYM, banga 1460 AM
 Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
VLADAS GILYS, pirmininkas
 Programų koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
 207 N. Windsor Blvd.
 Los Angeles, CA 90004
 Tel.: (213) 467-6467

HOLLYWOOD

Vokiečių Maisto ir Delikatesų krautuvė

5126 Hollywood Blvd., Los Angeles, CA 90027

Puikios dešros—Fred Reich ir Vienos skanumynai
 Duona—German and Lithuanian Bakery

Alus, vynas, kosmetikos reikmenys. Jvairūs dalykai dovanoms, kristalas.
 Šalti užkandžiai baliamas ir šeimos šventėms.

Atidaryta: ant.-ketv. nuo 9-6, penkt. 9-7, šešt. 9-5.
 Sekm. ir pirm. —uždaryta. Tel.: (213) 663-4747
 Krautuvė perėmė nauji savininkai.

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai
 4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510
 —— ir ——
 2616 W. 69th St., Chicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734
 Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgalės aukoti TAUTOS FONDIUI

savo uždaviniamas vykdyti Lietuvos Laisvės Izdui—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente išrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
 P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val. vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.
 Šie laikai **vasaros** metu. **Žiemos** metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA Lithuanian Service Washington, D.C. 20547

BALTIMORE, MD.
"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
 Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00
 WBMD—750 Kilocycles
 Šios programos vedėjai:
 Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
 Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
 Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
 Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

CHICAGO, IL.
Sophie Barcus Radijo Šeima
"LIETUVOS GARSAI"
 Sekmadieniais
 nuo 7:30 val. iki 8:30 ryto
 iš WCEV stoties 1450 AM banga
 Programos vedėja:
Aldona Barcus-Daukus
 Transliuojama iš nuosavos studijos
 7159 S. Maplewood, Chicago, IL
 60629
 Tel.: (312) 778-1543

LOS FELIZ

LIETUVIŲ MELODIJŲ RADIJO VAL.

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS
 Sekmadieniais
 9:10:00 ryto iš WCAV-FM 98
 Petras Viščinis, vedėjas
 173 Arthur St., Brockton, MA 02402
 Telefonas: (617) 586-7209

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA TÉVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
 Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
 4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio
 44121
 Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA
 Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
 Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
 13436 Garfield, Detroit, MI 48239
 Telef.: 535-6683

WATERBURY, CONN.

WPON — 1460 AM
 Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val.
 vak.
 Programos ved. **Algimantas Zaparackas**
 Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algimantas Lapšys, Edv. Skiotys,
 2222 Franklin Rd.
 Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TÉVYNĖS GARSAI"
 Connecticut vlast. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
 Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
 Programos vedėjas **A. Dragūnevičius**
 132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
 Tel.: (203) 677-8567

Pranešėjai:
 Zita Dapkiene, Alfonsas Dzikas ir
 Longinas Kapeckas
 ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA "LEISKIT Į TÉVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

Girdima sekmadieniais 7:00-7:30 val. ryte
 iš KXOW radijo stoties, 1420 AM banga
 vedėja ir pranešėja
Salomėja Šmaižienė

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
 Telefonas (501) 321-9641

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS
 217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
 Telefonas: (718) 229-9134

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
 8:30 val. vak.
 Visos laidos iš tos pačios stoties
 WCEV 1450 AM banga
511 SO. NOLTON AVE.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
 tel.: (312) 839-2511

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
 CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
 1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
 Telefonas: 669-8834

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
 girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
 Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
 programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00
 val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
 89.5 FM — banga

Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
 234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
 Tel.: (201) 753-5636

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
 Pittsburgh, Pennsylvania
 Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
 sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
 PROGRAMOS VEDĒJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
 Visais reikalais kreiptis:
 2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
 stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kiršteinas, vicepirm., J. Krokytė, sekrt., Rūta Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė
 320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

TORONTO, ONT., CANADA

TÉVYNĖS PRISIMINIMAI
 Sekmadieniais 1:30 iki 2:00 val. po pietu
 Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 100.7 FM
 Programos vedėja:
 Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
 51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2,
 Can.
 Telefonas: (416) 690-3416

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
 Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
 WWCO — 1240 AM
 Vedėjas: **ANTANAS PALIULIS**
 33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
 tel.: (203) 756-1874

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
 iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
 41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas: Dr. J. Gailius
 Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
 Sekmadieniais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
 ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
 Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
 CITTA DEL VATICANO